

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

STATISTIK OCH ANALYS

Räddningstjänst i siffror

2011

MSB:s kontaktpersoner:

Marie Lundqvist, 010-240 5667

Mikael Malmqvist, 010-240 5682

Publikationsnummer MSB454 - november 2012

ISBN 978-91-7383-271-7

Förord

Räddningstjänst i siffror är en årsrapport med beskrivande statistik om den svenska räddningstjänstens utformning och insatser. Statistik om den kommunala räddningstjänsten förvaltas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och finns att tillgå från 1998 och framåt.

Utöver kommunal räddningstjänst redovisas även statlig räddningstjänst. Den omfattar fjäll-, flyg- och sjöräddningstjänst, efterforskning av försvunna personer i andra fall, miljöräddningstjänst till sjöss samt räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknikanläggning.

Statistiska sammanställningar på riksnivå i denna rapport ger tillsammans med statistik på kommunal nivå en grund för målstyrning utifrån intentionerna i lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. En helhetsbild över området kan dock inte fås om det endast betraktas ur ett räddningstjänstperspektiv. Andra kompletterande källor kan exempelvis vara sjukvårdens skaderegistrering, Transportstyrelsens STRADA-register eller försäkringsbranschens skadestatistik.

MSB tillhandahåller utöver denna rapport ett antal statistiska underlag som finns tillgängliga på www.msb.se/statistik samt i MSB:s statistikportal IDA, ida.msb.se.

Ett tack riktas till de myndigheter och organisationer som bidragit med underlag till rapporten.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, november 2012.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Fakta om räddningstjänstens insatsstatistik	7
Insatsrapporten	7
Kvalitetssäkring och statistikproduktion	8
Det gamla systemet	8
Det nya systemet	8
Bortfall	9
Statistikens innehåll och användning	9
Årsuppföljning av kommunernas verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor	11
Utveckling räddningstjänstens personal	11
Anställda i deltidsorganisationen och värn	11
Heltidsanställda	12
Kvinnor inom räddningstjänsten	13
Den kommunala räddningstjänstens insatser	15
Vilka räddningsinsatser är vanligast?	15
När inträffar olyckor?	16
Skadeomfattning	17
Antal dödsfall	17
Första hjälpen vid räddningsinsatser	19
Bränder	21
Bränder i byggnader	21
Räddningstjänstens åtgärder vid byggnadsbränder	24
Bränder i bostäder	25
Varför brinner bostäder?	25
Bränder i allmänna byggnader	27
Varför brinner allmänna byggnader?	27
Bränder i skolor	29
När inträffar anlagda skolbränder?	30
Bränder i industrier	32
Varför brinner industrier?	33
Bränder i skog och mark	34
Bränder i vägfordon och avfallsbehållare	36
Skador till följd av bränder	37
Personskador och dödsfall vid bränder	37
Uppgifter om personskador och dödsfall från insatsrapporter	37
Nationell dödsbrandsstatistik	37
Exempel på dödsbränder	41
Egendomsskador	42
Trafikolyckor	43

Skadeomfattning vid vägtrafikolyckor.....	44
Räddningstjänstens åtgärder vid vägtrafikolyckor	45
Drunkning och drunkningstillbud.....	47
Var inträffar drunkningsolyckorna?.....	48
När inträffar drunkningsolyckorna?	49
Räddningstjänstens åtgärder vid insatser till drunkningsolyckor.....	49
Utsläpp av farligt ämne.....	51
Vilka typer av utsläpp inträffar?.....	51
Var inträffar olyckor med farligt gods-last?.....	52
Räddningstjänstens åtgärder vid utsläpp av farligt ämne	53
Uppdrag utöver räddningstjänst.....	54
Vad ingår i annat uppdrag?	54
Andra uppdrag 2011	55
Statlig räddningstjänst	57
Fjällräddning	57
Flygräddning	58
Sjöräddning	60
Efterforskning av personer i andra fall	64
Miljöräddning till sjöss	65

Sammanfattning

Den kommunala räddningstjänsten utförde 92 600 räddningsinsatser under 2011. Det var en minskning jämfört med 2010 då antalet genomförda insatser var 95 000. Den insatstyp som minskade mest var byggnadsbränder och då framför allt bränder i bostäder.

Trenden för insatser till trafikolyckor har under åren 1998-2010 visat på en kontinuerlig ökning men minskade under 2011 med 1 800 insatser.

Antalet räddningsinsatser till bränder i skolor under 2011 var 530, varav 370 skedde till skolbyggnader. Det var den lägsta noteringen sedan 2004, vilket till stor del kan förklaras av en nedgång av antalet anlagda bränder.

Antalet skadade och döda i samband med räddningsinsatser var enligt räddningstjänstens bedömning 600 dödsfall, 3 000 svårt skadade och 13 600 lindrigt skadade. Räddningstjänsten utförde ytterligare 19 400 andra uppdrag där den största andelen av dessa, 54 procent, utgjordes av insatser i väntan på ambulans.

Fakta om räddningstjänstens insatsstatistik

Insatsrapporten

Kommunerna har enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, en skyldighet att dokumentera den myndighetsutövning som räddningstjänsten utför i samband med olyckor som motiverat en räddningsinsats. Kommunen ska även undersöka vad som orsakade olyckan. Dagens insatsrapport är gemensam för alla räddningstjänster och kan även betraktas som en lägsta nivå av en olycksundersökning.

Före 1996 hade kommunerna olika versioner av insatsrapporten. För att få en bättre systematik och kunna ge en nationell bild av olycksutvecklingen utarbetades en gemensam insatsrapport för alla räddningstjänster som infördes i januari 1996.

En reviderad insatsrapport infördes i kommunal räddningstjänst den 1 januari 2005 och liknar i stort den tidigare rapporten. De förändringar som genomfördes var delvis anpassningar till bestämmelser om dokumentation och olycksundersökning i enlighet med lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, samt ett förtydligande kring räddningstjänstens ingripande.

Förändringarna i insatsrapporten 2005 innebär en risk för tidsseriebrott i statistiken, det vill säga att förändringar i de resultat som presenteras kan ha orsakats av bytet av insatsrapport istället för av verkliga förändringar. Tolkningen av förändringar i insatsstatistiken för 2005 och senare, bör därför göras med försiktighet jämfört med tidigare år.

Totalt omfattar insatsrapporten tio sidor med en huvuddel på fyra sidor. Huvuddelen ska alltid fyllas i. Där efterfrågas grundläggande uppgifter om händelsen, som till exempel skadeplats, tidpunkt, insatta styrkor, eventuella personskador och insatsbeskrivning i fritext. Utöver huvuddelen finns tilläggsdelar med mer detaljerade uppgifter som ska användas vid följande händelsetyper:

- Automatlarm ej brand/gasutsläpp
- Bränder i byggnader
- Bränder ej i byggnader
- Trafikolyckor
- Drunkningsolyckor
- Utsläpp av farligt ämne

Kvalitetssäkring och statistikproduktion

Efter varje räddningsinsats skriver räddningsledaren eller motsvarande funktion en insatsrapport i elektronisk form, via ett av de tre datorstöden som den kommunala räddningstjänsten använder sig av. Därefter skickas rapporterna in till MSB. Inrapporteringen till MSB hanteras sedan 2011 av två olika system.

Det gamla systemet

I det gamla systemet sker en kvalitetssäkring av insatsdata inom varje led i statistikproduktionen. Den första sker i datorstöden. Dessa innehåller logiska kontroller som förhindrar de vanligaste felen redan när insatsrapporten skrivs. Därefter sammanställer räddningstjänstens statistiksamordnare insatsrapporterna och skickar en fil till MSB. Vanligtvis sker detta en gång per månad.

När rapporterna skickats in till MSB sker en andra kvalitetsgranskning. Om allvarliga brister upptäcks meddelas statistiksamordnaren, som får möjlighet att kontakta rapportförfattarna om att uppgifter i rapporterna innehåller felaktigheter som behöver korrigeras.

En slutlig kontroll av hela det föregående årets insatsdata genomförs under första kvartalet nästkommande år. Vid behov kontaktas berörda uppgiftslämnare för att korrigera eventuella fel. Därefter läser MSB databasen för produktion av insatsstatistik.

Det nya systemet

Sedan januari 2011 har MSB erbjudit ett nytt och effektivare system för att ta emot räddningstjänsternas insatsrapporter. Det nya insamlingssystemet innebär att kvalitetsgranskningen sker i samband med att insatsrapporten skrivs. När en insatsrapport sparas i det lokala datorstödet skickas den iväg till en webbtjänst hos MSB som granskar rapporten och returnerar eventuella brister.

Det möjliggör för räddningsledaren eller motsvarande att kunna rätta rapporten direkt vid inmatningen. Räddningstjänstens statistiksamordnare slipper förfarandet med den månadsvisa sammanställningen av rapporterna samt hanteringen av de kvalitetsbrister som upptäcks när MSB kontrollerar filen. Genom det nya systemet har kvaliteten förbättrats och MSB kan producera preliminär statistik.

Statistik som MSB tillhandahåller framställs på riks-, läns- och kommunnivå. De flesta tabeller och diagram i denna årssammanställning redovisas på riksnivå. En tabellbilaga till *Räddningstjänst i siffror 2011* samt mer detaljerad statistik om den kommunala räddningstjänstens insatser finns tillgänglig i informationssystemet IDA, ida.msb.se.

Bortfall

Under 2011 har MSB genomfört ett omfattande kvalitetsarbete av statistiken från räddningstjänstens insatser för perioden 1996-2011. Variationer i siffror kan därför förekomma vid jämförelser med tidigare publiceringar. Statistiken från åren 1996–1997 har plockats bort från på grund av brister i kvalitén.

Sedan 2003 är underlaget från landets kommuner inte helt komplett. En bidragande orsak till bortfallet är att myndigheten av kostnadsskäl inte längre tar emot insatsrapporter i pappersformat. I tabell 1 redovisas vilka kommuner som inte har lämnat in insatsrapporter respektive år. Bortfallet är en brist, men motsvarar uppskattningsvis endast två promille av den totala mängden insatser och påverkar därför inte den nationella statistiken nämnvärt.

Tabell 1. Kommuner som inte har lämnat in insatsrapporter till MSB, 2003-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ekerö	Ekerö	Bjurholm	Båstad	Lycksele	Lycksele	Lycksele	Aneby	Lycksele
	Bjuv	Lycksele	Lycksele	Malå	Malå	Malå	Lycksele	Malå
	Lycksele	Malå	Malå	Vansbro	Ydre	Ydre	Malå	
	Malå	Vännäs	Vansbro	Ydre				
	Ydre	Ydre	Ydre					

Statistikens innehåll och användning

Insatsstatistiken fångar alla typer av händelser som uppfyllt kriterierna för räddningstjänst¹. Den omfattar även avsiktliga händelser som exempelvis anlagda bränder eller suicidförsök. De uppdrag som rapporteras in som annat uppdrag räknas inte som räddningstjänst enligt LSO och redovisas därför separat i avsnittet *Uppdrag utöver räddningstjänst*.

Statistiken skildrar ett räddningstjänstperspektiv vilket inte ger en helhetsbild av ett problemområde. Det är många olyckor som aldrig hanteras av räddningstjänsten. Ett exempel på detta är bostadsbränder. Minst varannan bostadsbrand leder inte till en insats från räddningstjänsten enligt en enkätundersökning² som genomfördes 2008. Därför måste insatsstatistiken kompletteras med andra informationskällor för att ge en mer heltäckande bild.

Insatsstatistiken är en viktig del av uppföljningen av LSO, på nationell, regional och lokal nivå. Lokalt används statistiken bland annat som underlag till kommunala handlingsprogram, samt till planering och uppföljning av det förebyggande arbetet. Nationellt används statistiken till att ge en bild av olycksutvecklingen i Sverige samt för att visa trender som inte är möjligt att se på kommunal nivå, då vissa olyckstyper inträffar mycket sällan. Exempel på det är dödsbränder och skolbränder. Utöver det finns ett antal aktörer såsom forskare, media, försäkringsbolag samt andra privata aktörer inom säkerhetsbranschen som använder insatsstatistiken.

¹ Staten eller en kommun ska enligt LSO ansvara för en räddningsinsats endast om följande kriterier är uppfyllda: behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets värde, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

² Resultat från en enkätundersökning kring olyckors frekvens baserat på svar från 20 000 individer. Fullständiga resultat från undersökningen finns i rapporten *Hur vanligt är det med olyckor* (Bestnr: MSB 0159-10).

Årsuppföljning av kommunernas verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor

MSB genomför tillsammans med länsstyrelserna en årlig uppföljning över kommunernas verksamhet enligt LSO. Uppföljningen genomförs via en enkät som besvaras av kommunerna. I årets redovisning är temat utveckling av räddningstjänstens personal. Detaljerad statistik om årsuppföljningen av LSO presenteras i informationssystemet IDA, ida.msb.se.

Utveckling räddningstjänstens personal

I samband med årsuppföljningen för 2000 gjorde Räddningsverkets dåvarande tillsynsfunktion en undersökning av hur personalen i den kommunala räddningstjänsten var fördelad utifrån olika funktioner och anställningsformer. Den uppdelning som gjordes var utifrån funktionerna:

- Brandmän deltid
- Brandbefäl deltid
- Brandmän heltid
- Brandbefäl heltid
- Brandmän förebyggande
- Brandbefäl förebyggande
- Övrig personal

I årsuppföljningen för 2011 har MSB:s tillsynsenhet gjort en motsvarande undersökning. Denna typ av undersökning är behäftad med vissa mätproblem då det många gånger är svårt att placera in personalen i en särskild kategori eftersom de arbetar med olika uppgifter av både operativ och förebyggande karaktär. Indelningen har gjorts utifrån var den enskilde medarbetaren har sin huvudsakliga verksamhet.

Av de siffror som rapporterats framgår att antalet anställda inom den kommunala räddningstjänstorganisationen under perioden 2000 - 2011 minskat från cirka 18 900 till cirka 18 100.

Anställda i deltidsorganisationen och värn

Vad gäller det totala antalet anställda på deltid (brandmän + befäl) har dessa minskat från cirka 11 490 till 11 050. När det gäller räddningstjänstvärn fanns det år 2000 i landet 253 registrerade räddningstjänstvärn med cirka 3 500 personer anslutna. År 2011 fanns det 216 räddningstjänstvärn registrerade med 2 400 personer anslutna.

En förklaring till minskningen av antalet deltidsanställda är att antalet brandstationer i landet minskat. Som exempel kan nämnas att antalet brandstationer under åren 2000 - 2008 minskade från 750 till 710. De stationer som försvunnit var huvudsakligen stationer med enbart deltidsanställd personal. Ytterligare en förklaring är att många deltidsstyrkor minskat sin bemanning.

Heltidsanställda

År 2000 var antalet anställda som på heltid arbetade med operativ räddningstjänst och förebyggande verksamhet totalt 6 160. För 2011 var motsvarande siffra 6 020. Minskningen av heltidsanställda kan härledas till att det idag är färre som huvudsakligen arbetar med operativ räddningstjänst. Dessa har under perioden minskat från 5 480 till 5 320 anställda. Denna utveckling kan till viss del spåras till storstadsområden. En tänkbar förklaring är att det skett en effektivisering av de personella resurserna. Antalet personer (brandmän och befäl) som huvudsakligen arbetar med förebyggande uppgifter har ökat marginellt under perioden.

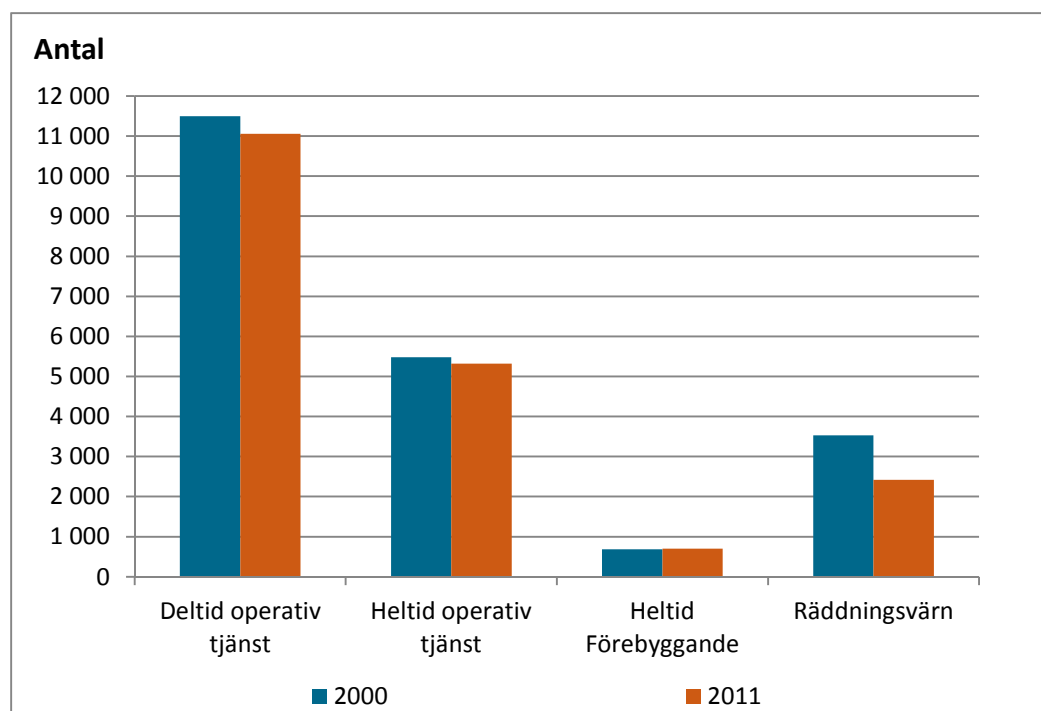

Diagram 1. Antal personal inom räddningstjänsten, 2000 resp. 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Gällande övrig personal inom räddningstjänstorganisationen såsom administratörer, teknisk service, lokalvårdare med mera har det skett en minskning från cirka 1 240 personer till cirka 1 000 personer.

Kvinnor inom räddningstjänsten

Under 2011 uppgick antalet deltidsanställda kvinnor inom räddningstjänsten till 523 medan antalet heltidsanställda kvinnor med operativ räddningstjänst som huvudsaklig syssla uppgick till 147. Antalet heltidsanställda som huvudsakligen arbetar med förebyggande verksamhet var 69 stycken.

En trend mot en ökad andel kvinnor inom räddningstjänsten kan skönjas. År 2007 uppgick andelen kvinnor till 3,2 procent för deltidspersonal och 1,2 procent för heltidspersonal av de som huvudsakligen arbetar med operativ verksamhet. För 2011 var motsvarande siffror 4,8 procent respektive 2,8 procent. Andelen kvinnor inom den förebyggande verksamheten var år 2011 cirka 10 procent.

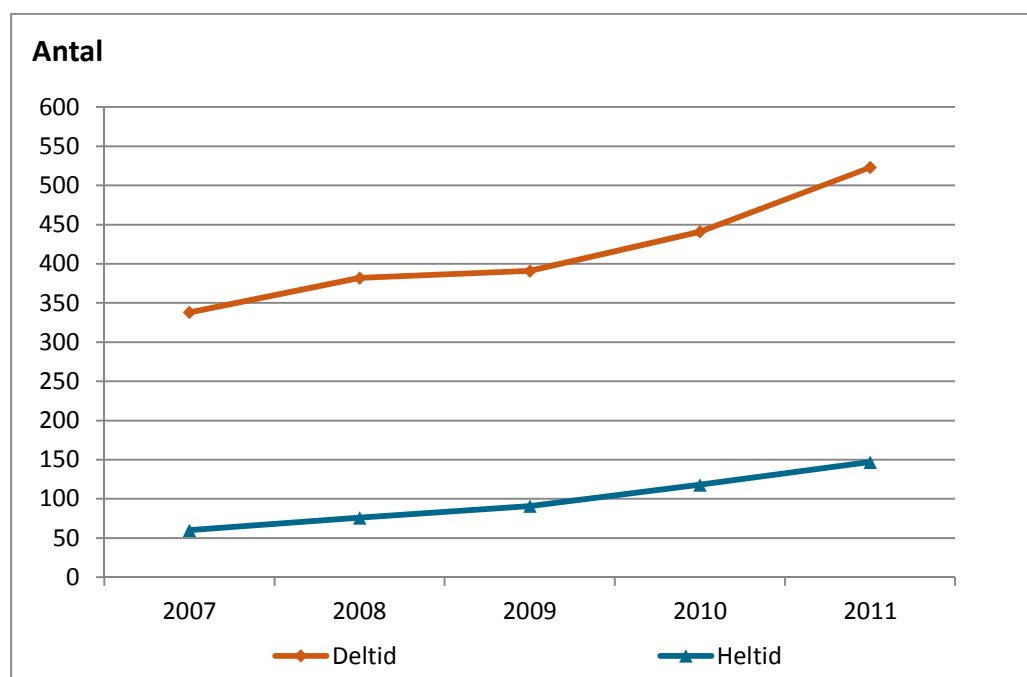

Diagram 2. Antal kvinnor inom operativ räddningstjänst, 2007 -2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Den kommunala räddningstjänstens insatser

Under 2011 genomfördes 92 600 räddningsinsatser av räddningstjänsten, vilket var en minskning jämfört med 2010 då 95 000 insatser rapporterades. De senaste fem åren har dock antalet räddningsinsatser legat över genomsnittet om 90 700 insatser för perioden 2000-2011.

Vilka räddningsinsatser är vanligast?

En stor del av räddningstjänstens insatser sker till ”onödiga larm”, dvs. larm orsakade av automatlarm som inte berodde på brand eller gasutsläpp samt förmodad/falsklarm om räddning eller brand. Under 2011 utgjorde dessa larm tillsammans 46 procent av insatserna. Brand ej i byggnad samt trafikolyckor stod för 16 procent vardera och insatser till bränder i byggnader stod för elva procent. I diagram 3 visas fördelningen av insatser till olika händelsetyper under 2011.

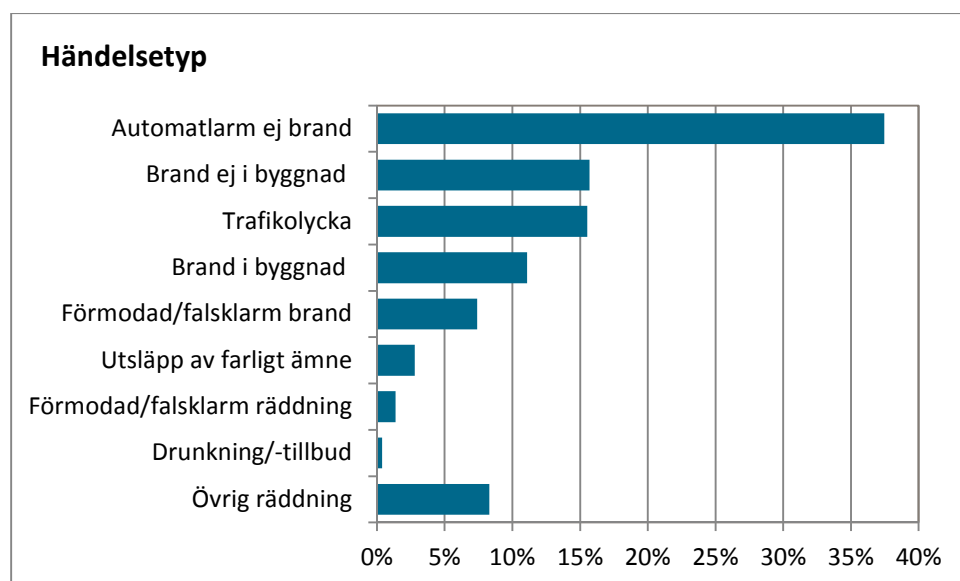

Diagram 3. Andel räddningsinsatser efter händelsetyp, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

När inträffar olyckor?

Olyckor inträffar med varierande frekvens beroende på årstid och tid på dygnet. Flest insatser till brand ej i byggnad inträffade under april-juli, med flest insatser i april månad. Den största delen kan förklaras av bränder i skog och mark. Särskilt vanlig är förekomsten av gräsbränder på våren som ofta sker i samband med eldning av gräs och annat som man tappar kontrollen över. Antalet insatser till bränder i byggnader var som högst under vintermånaderna, med flest insatser i januari månad. Det kan i stor utsträckning förklaras av att antalet soteldar ökar under de kalla månaderna. Diagram 4 illustrerar hur de vanligaste händelsetyperna fördelade sig över månaderna för 2011.

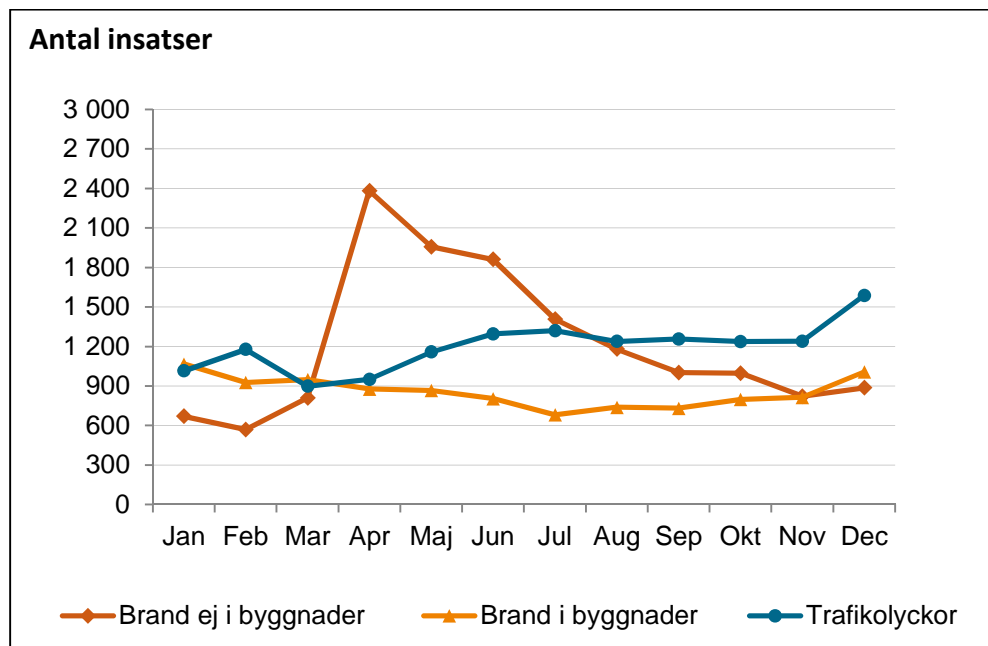

Diagram 4. Antal räddningsinsatser efter händelsetyp och månad, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Antalet insatser varierar också efter dygnets timmar. Flest sker under dagtid när människor är som mest aktiva. Under 2011 inträffade hälften av insatserna mellan klockan 08-17, med en högsta notering mellan klockan 16-17. Lägst antal insatser genomfördes under de tidiga morgontimmarna. I diagram 5 visas dygnsfördelningen av insatser till bränder och trafikolyckor. Flest insatser till trafikolyckor skedde mellan klockan 15-18 med en tydlig topp mellan 16-17. Till byggnadsbränder skedde flest insatser mellan klockan 16-21, med en topp 17-18. Övriga bränder skedde framförallt under sen eftermiddag/kväll.

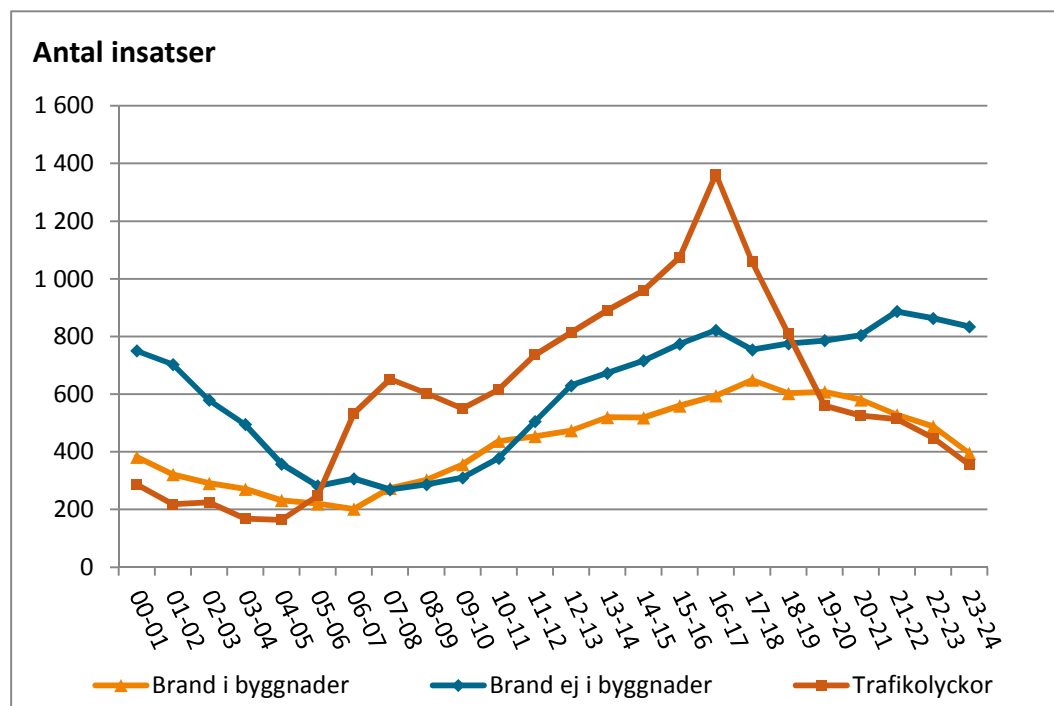

Diagram 5. Antal räddningsinsatser efter händelsetyp och timme, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Skadeomfattning

Antalet insatser ger ingen information om hur allvarliga eller omfattande olyckorna är. En indikation på graden av allvarlighet är hur många personer som omkommit eller skadats, samt om det inträffade egendomsskador eller miljöskador. Ytterligare en indikation är hur mycket resurser i form av material- och personal som räddningsinsatsen krävde. Skadeomfattningen är ofta mycket svår att bedöma när insatsrapporten fylls i, och insatsstatistiken ger därför en ofullständig bild över olyckornas konsekvenser.

Antal dödsfall

Statistiken över personskador grundar sig på räddningsledarens bedömning av de skador som inträffat i samband med händelser som motiverat en räddningsinsats. Ett dödsfall redovisas endast om räddningsledaren med säkerhet kunnat fastställa detta vid ifyllandet av insatsrapporten. Det är ofta svårt att fastställa i praktiken, vilket kan medföra en underskattning

av antalet döda och en överskattning av antalet svårt skadade. Även gränsdragningen mellan svårt och lindrigt skadade kan vara svår.

Under 2011 rapporterades drygt 600 dödsfall i samband med räddningsinsatser, vilket var en liten minskning jämfört med 2010. I diagram 6 redovisas antalet rapporterade dödsfall efter händelsetyp under perioden 2000 - 2011.

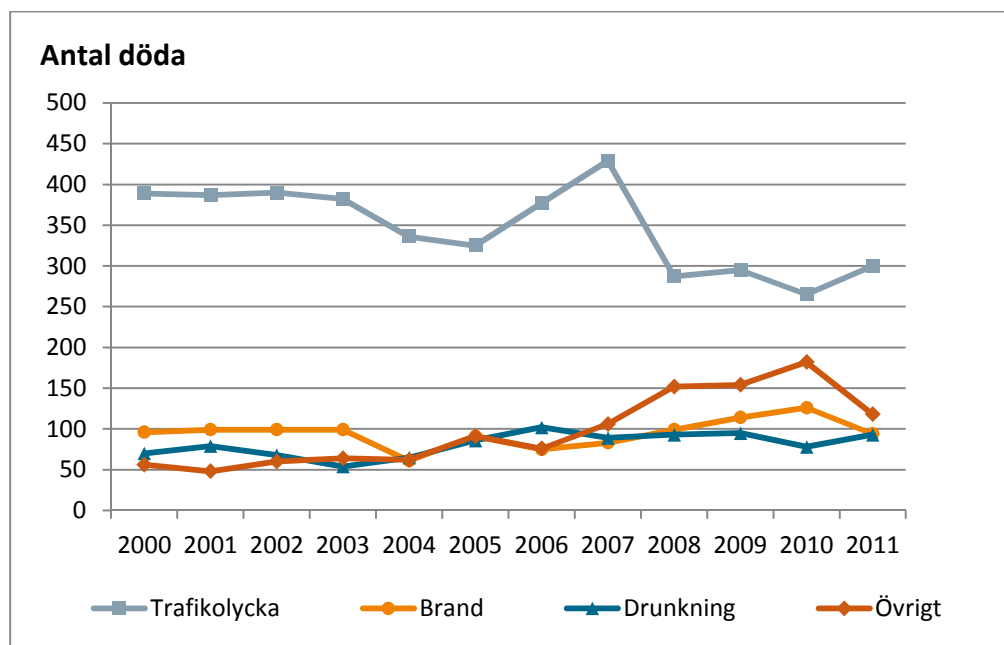

Diagram 6. Antal döda efter händelsetyp, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Den händelsetyp där flest antal dödsfall rapporterades under 2011 var trafikolyckor som stod för hälften av det totala antalet döda som rapporterades i samband med räddningsinsatser. Under 2011 rapporterades 300 dödsfall vid trafikolyckor vilket var en ökning med 13 procent jämfört med 2010. Antalet döda i bränder minskade jämfört med 2010, från 126 till 94 personer, medan antalet drunknade ökade, från 78 personer 2010 till 93 personer 2011. Sett till antalet döda per 100 insatser för respektive händelsetyp var det flest döda i samband med drunkningsolyckor där räddningstjänsten rapporterade 26 döda per 100 insatser. För mer detaljerade uppgifter se kapitlen *Bränder*, *Trafikolyckor* samt *Drunkningsolyckor*.

Första hjälpen vid räddningsinsatser

Vid en del insatser måste räddningstjänsten vidta första hjälpen-åtgärder³ för att förebygga eller begränsa personskador. Åtgärderna omfattar t.ex. psykiskt stöd och förebyggande av skadechock. Vissa räddningstjänster har dessutom avtal med landstinget om att få utföra syrgasbehandling eller defibrillering. Under 2011 omhändertogs 11 900 personer för akuta skador av räddningstjänsten, vilket var en liten minskning jämfört med 2010.

I diagram 7 redovisas andelen första hjälpen-åtgärder utförda av räddningstjänsten under 2011. Den vanligaste åtgärden var psykiskt stöd samt fixering av nacke eller rygg vilket utfördes på 32 procent respektive 31 procent av de omhändertagna personerna. De åtgärder som därutöver var vanligast var, förebyggande av skadechock samt syrgasbehandling.

I avsnittet *Uppdrag utöver räddningstjänst* redovisas insatser som skett till rena sjukvårdsuppdrag samt vilka första hjälpen-åtgärder som vidtagits.

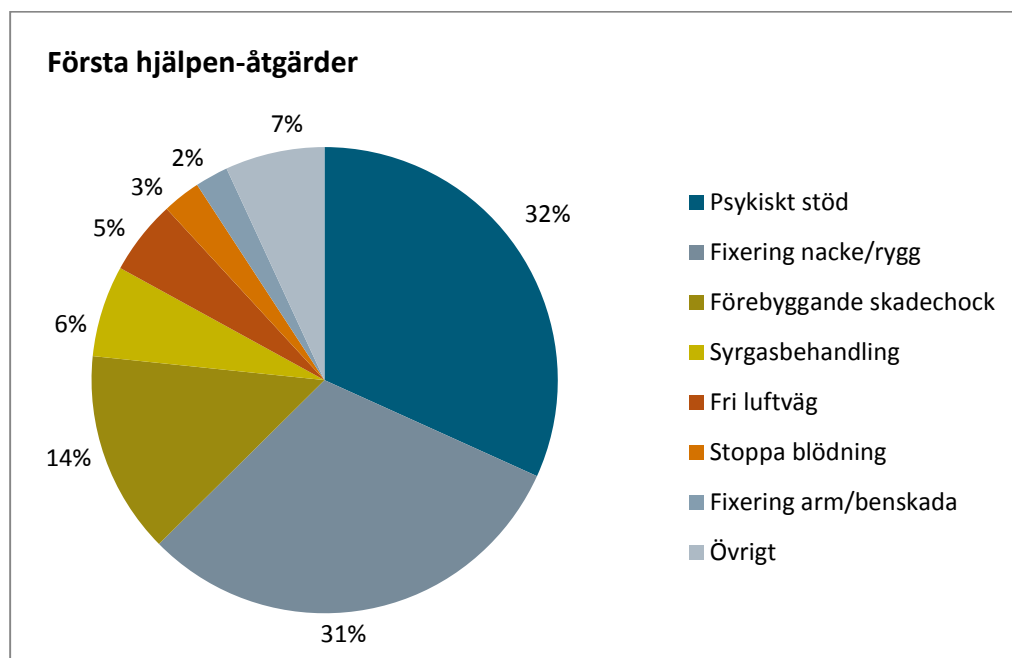

Diagram 7. Andel första hjälpen-åtgärder 2011.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

³ I den tidigare insatsrapporten redovisade räddningstjänsterna omhändertagande av skadade efter akuta eller ej akuta skador. I den reviderade insatsrapporten från 2005 görs inte denna uppdelning.

Bränder

Under 2011 genomförde räddningstjänsten 24 800 insatser till bränder och brandtillbud. Utav dessa inträffade 10 260 i byggnader och 14 540 var övriga bränder som rapporterades som brand ej i byggnad. Under 2011 uppmättes det lägsta antalet insatser till bränder i byggnader sedan 2004. Framförallt var det insatser till bostäder som minskade. Bränder i annat än byggnader ökade med 1 200 insatser jämfört med 2010. De flesta utav dessa var bränder i vegetation, containrar eller personbilar.

Bränder i byggnader

Bränder i byggnader omfattar bränder och brandtillbud i bostäder, allmänna byggnader, industribyggnader och övriga byggnader. I diagram 8 presenteras fördelningen av bränder för varje byggnadsgrupp. Över hälften av alla räddningsinsatser till bränder i byggnader sker i bostäder.

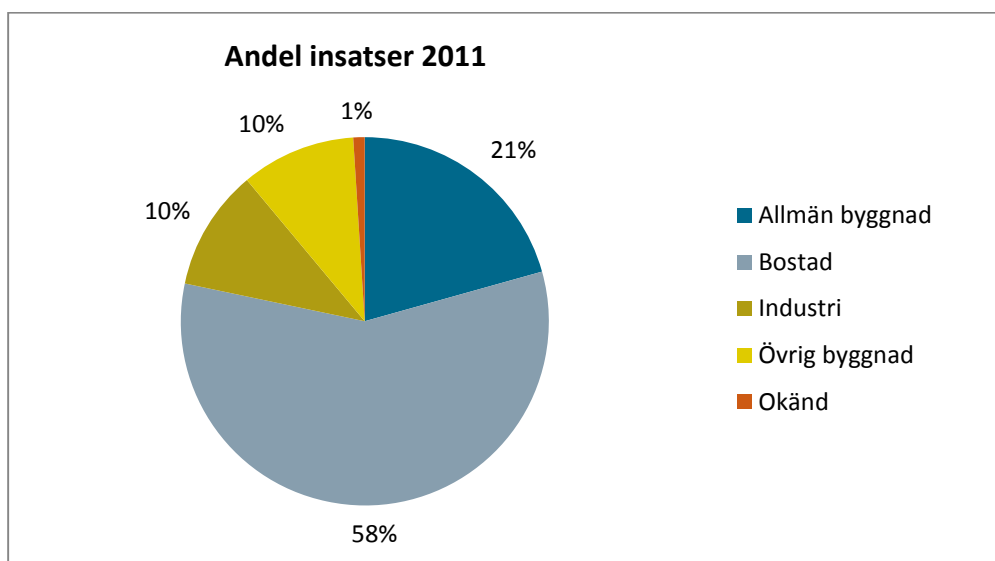

Diagram 8. Andel insatser till bränder i byggnader, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Brand i byggnad är en mycket grov indelning och innehåller händelser från ett brett spektra. Alltifrån situationer där det pyr i en papperskorg till händelser av mer förödande natur där människor omkommer eller där egendomsskadorna blir omfattande. Att betrakta statistiken på en övergripande nivå kan därför bli missvisande eftersom den inte säger något om brandens omfattning utan endast visar på antalet larm. I diagram 9 visas antalet insatser till begränsade

bränder jämfört med antalet bränder med spridning⁴. Det är fortfarande en grov indelning men det ger en något mer nyanserad bild av brandens omfattning.

Sett till utvecklingen över tid har den procentuella skillnaden mellan begränsade⁵ bränder och bränder med spridning, successivt minskat. Mellan 2000 – 2004 utgjorde andelen begränsade bränder i genomsnitt 70 procent av insatserna. Efter 2004 har begränsade bränder minskat med i genomsnitt tio procent medan bränder med spridning ökat med detsamma. Under 2011 utgjorde begränsade bränder 60 procent av insatserna och bränder med spridning 40 procent.

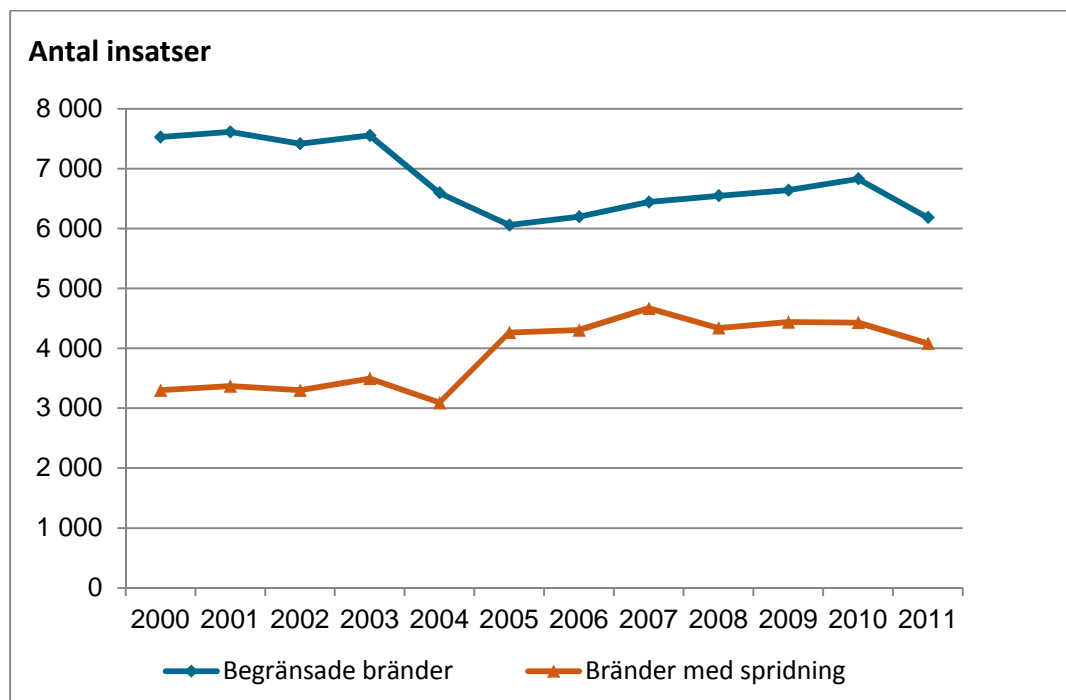

Diagram 9. Antal insatser till bränder i byggnader, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

4 Bränder med spridning = alla bränder som spridit sig utanför startföremålet, med undantag av soteldar där en spridning ska ha skett utanför skorstenen.

5 Begränsade bränder = bränder eller brandtillbud som begränsats i startföremålet.

I diagram 10 visas antalet insatser till bränder med spridning per timme under 2011. Generellt sker flest insatser till bränder i byggnader under dygnets vakna timmar med en topp mellan klockan 15-16.

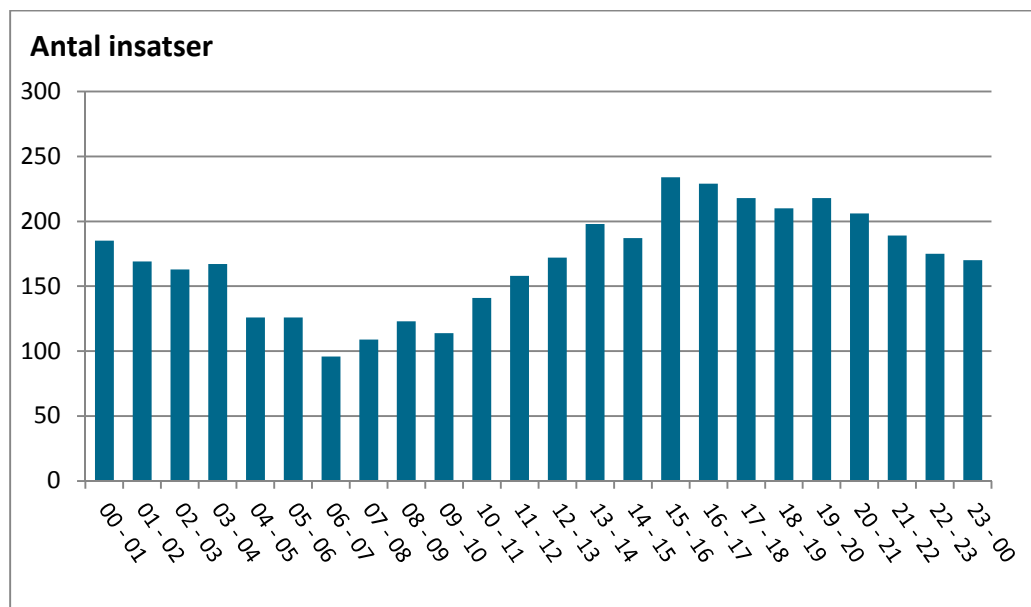

Diagram 10. Antal insatser till byggnadsbränder med spridning per timme, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

I diagram 11 har antalet insatser till bränder med spridning brutits ner efter brandens totala spridning till kategorierna⁶ mindre och större brand per timme.

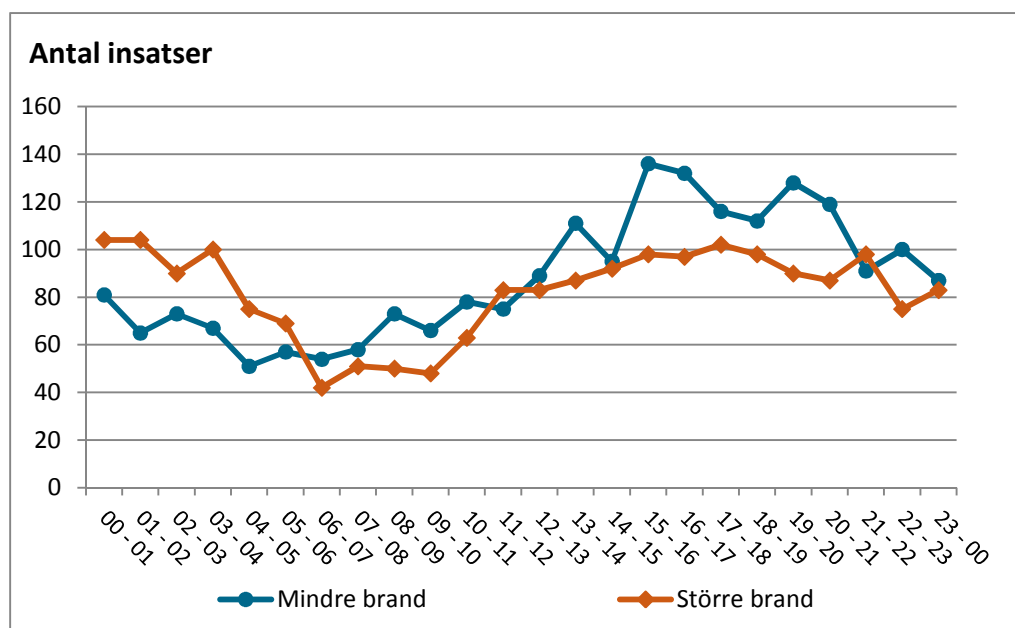

Diagram 11. Antal insatser till byggnadsbränder med spridning per timme, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

⁶ Brandens storlek har indelats i mindre brand som omfattar händelser där räddningstjänsten släckt branden i startutrymmet, samt större brand som innebär att branden fått en spridning utanför startutrymmet innan den släckts.

Flest större bränder inträffade mellan klockan 00-02 och flest mindre bränder 15-17. Vid hälften av insatserna blev konsekvensen en större brand.

Räddningstjänstens åtgärder vid byggnadsbränder

Vid hälften av bränderna använde räddningstjänsten sig av IR-teknik/värmekamera för inspektion och vid rökdykning. Brandgasventilation genomfördes vid fyra av tio bränder. Invändig släckning och rökdykning för egendomsskydd utfördes vid en av fyra bränder. Rökdykning i livräddande syfte utfördes endast vid fem procent av insatserna. Vid knappt 30 procent av insatserna vidtog räddningstjänsten inte några åtgärder alls.

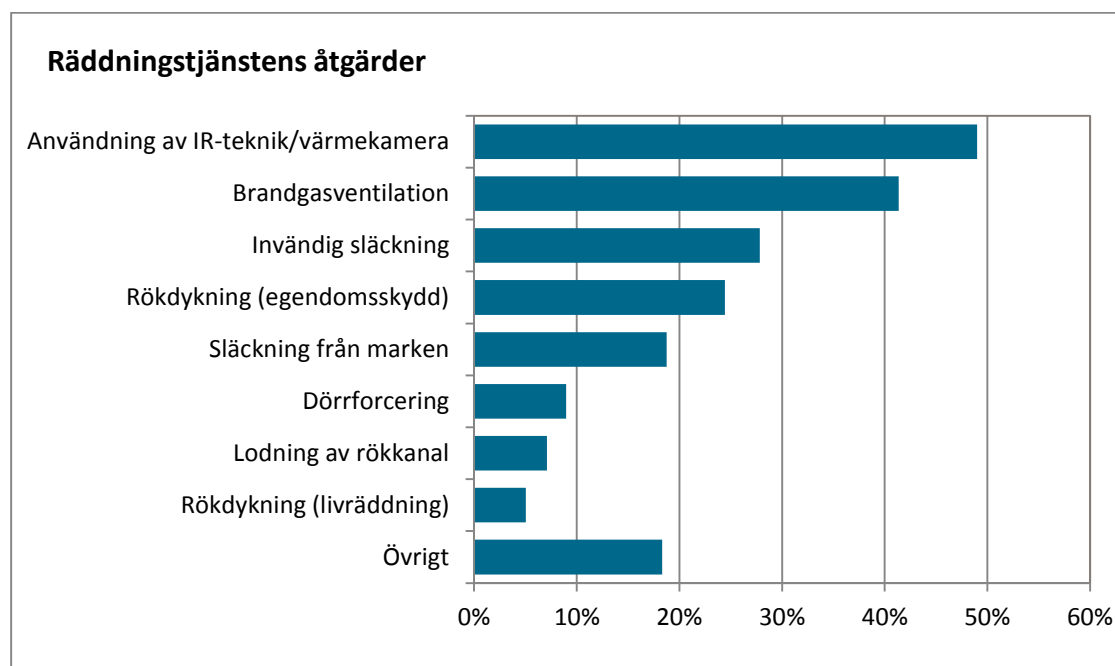

Diagram 12. Räddningstjänstens åtgärder vid byggnadsbränder, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bränder i bostäder

I kategorin bostäder ingår par-/rad-/kedjehus, villa, flerbostadshus och fritidshus. Under 2011 genomfördes 5 900 insatser till bostäder. Det var en minskning med 800 insatser jämfört med 2010. De flesta av insatserna, 90 procent, skedde till villa och flerbostadshus.

Även då hänsyn är tagen till förekomsten av antalet lägenheter för respektive bostadstyp visade utvecklingen på en fortsatt minskning. Flest insatser sker sedan 2001 till småhus⁷. I diagram 13 visas antalet insatser till brand i bostad per 1 000 lägenheter för småhus och flerbostadshus.

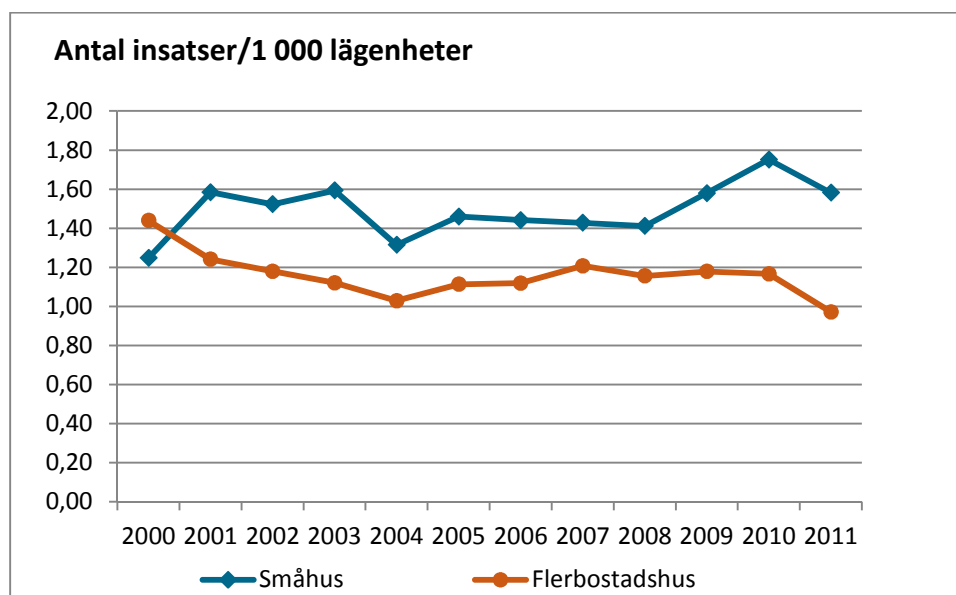

Diagram 13. Antal räddningsinsatser till bränder i bostäder per 1 000 lägenheter, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statistiska centralbyrån (kalkylerat bostadsbestånd).

Varför brinner bostäder?

Orsaken till att bostäder brinner ser väldigt olika ut för villor och flerbostadshus. Ett problem som särskilt utmärker sig i flerbostadshus är glömd spis. Även anlagd brand är ett större problem i flerbostadshus. Villor är särskilt drabbade av soteldar.

Under 2011 var den vanligaste brandorsaken vid bränder i flerbostadshus glömd spis, som orsakade 35 procent av bränderna. I villor var soteld den vanligaste brandorsaken och stod för 31 procent av bränderna. Anlagda bränder var vanligare i flerbostadshus än i villor, och förekom vid 13 respektive två procent. Tekniskt fel rapporterades vid tolv procent av villabränderna och vid sju procent av bränderna i flerbostadshus. Omkring en femtedel av brandorsakerna vid bostadsbränder varje år rapporteras vara okända. Andelen okända bränder ökar vid mer omfattande bränder eftersom det är svårare att klarlägga orsaken vid dessa händelser.

Även om soteld är bland de vanligaste orsakerna till bostadsbränder medför dessa sällan större konsekvenser. Tre procent av de bränder som orsakades av soteld under 2011 spred sig utanför skorstenen.

⁷ Till småhus räknas villor samt rad-/par-/kedjehus.

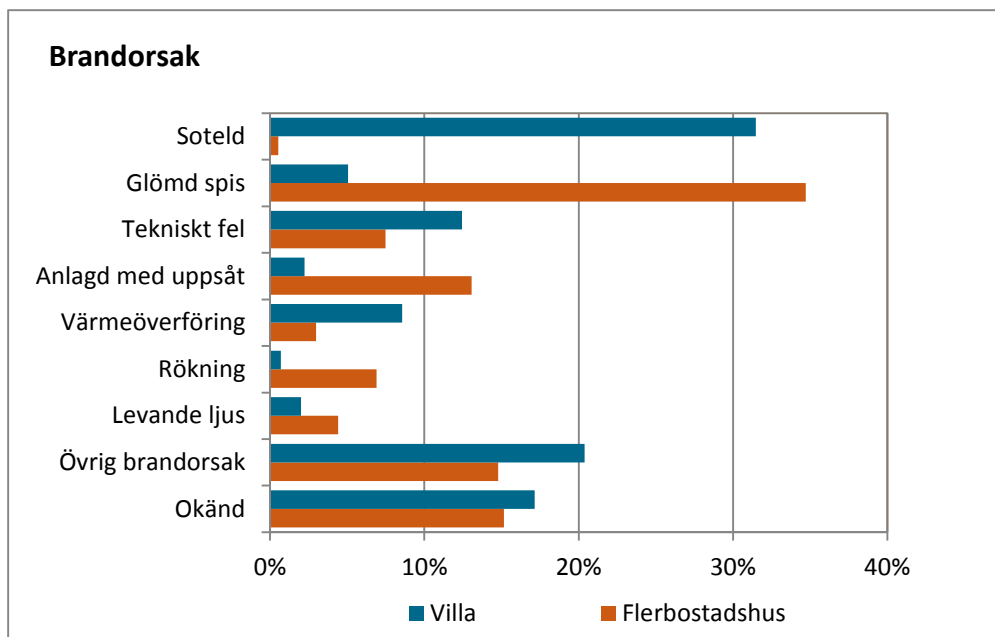

Diagram 14. Andel bränder per brandorsak i villa respektive flerbostadshus, 2011.
 Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Av de bränder som spred sig utanför startföremålet⁸ var de vanligaste kända orsakerna glömd spis och tekniskt fel, vilka rapporterades vid 14 respektive tio procent av insatserna. För en tredjedel av dessa bränder var brandorsaken okänd.

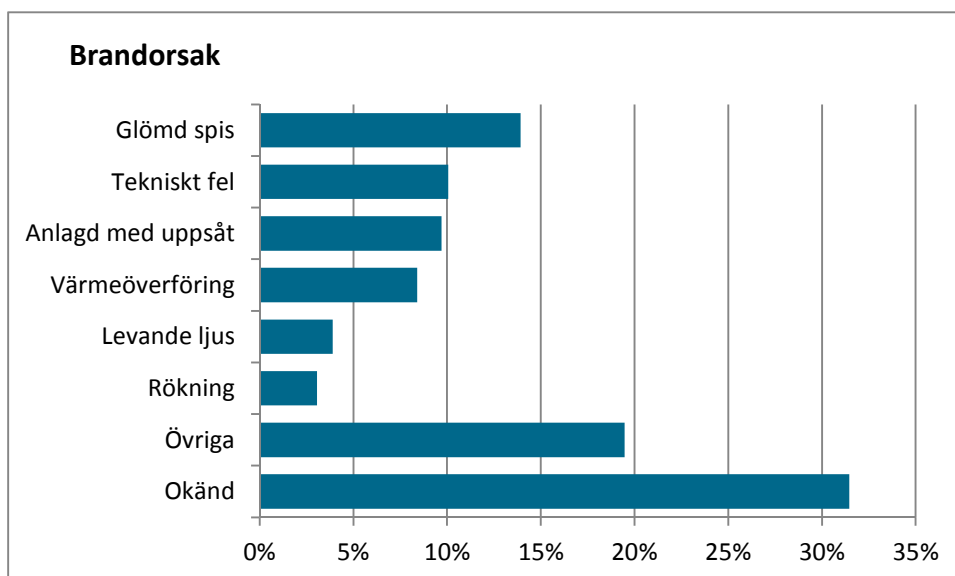

Diagram 15. Andel bränder per brandorsak i bostäder släckta utanför startföremålet, 2011.
 Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

⁸ Här ingår alla bränder med spridning utanför startföremålet med undantag av soteld där en spridning ska ha skett utanför skorstenen.

Bränder i allmänna byggnader

Under 2011 uppgick antalet insatser till bränder i allmänna byggnader till 2 100, vilket var oförändrat jämfört med 2010. Antalet insatser till bränder i allmänna byggnader låg relativt konstant fram till och med 2004, men har sedan dess ökat. I kategorin allmänna byggnader ingår 19 olika byggnadstyper⁹, varav de mest drabbade är skolor, åldringsvård och handel. Dessa presenteras närmare i diagram 16. Under 2011 minskade insatserna till samtliga tre byggnadstyper.

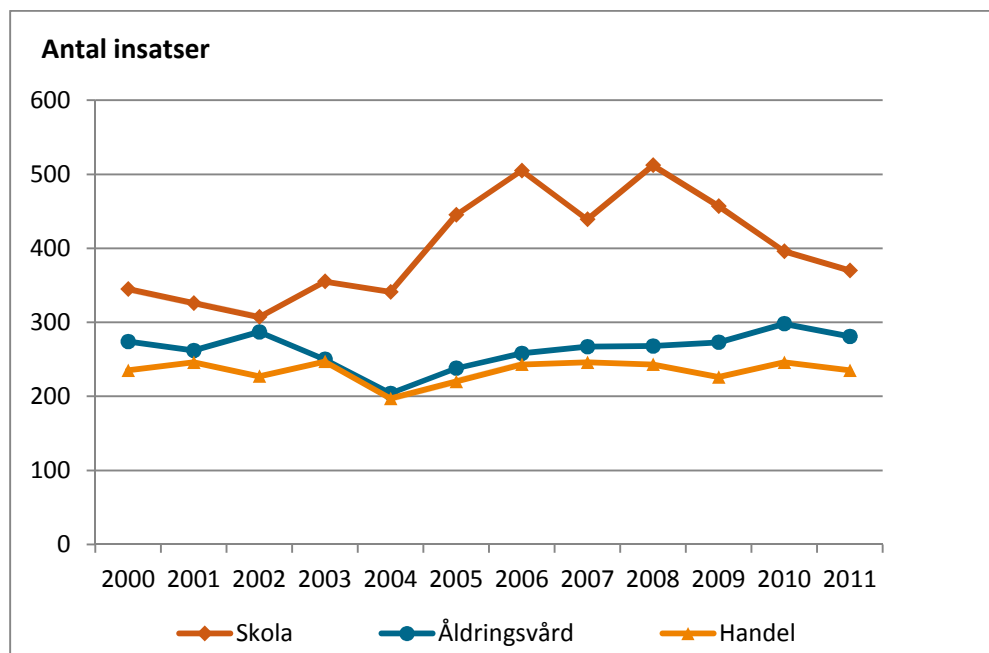

Diagram 16. Antal räddningsinsatser till bränder i skola, åldringsvård och handel, 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Varför brinner allmänna byggnader?

Den vanligaste orsaken till att allmänna byggnader brinner är att branden anlagts med uppsåt. Dessa typer av bränder representerar i genomsnitt en fjärdedel av alla insatser. Under 2011 uppgick andelen anlagda bränder till 22 procent. Tekniskt fel orsakade 16 procent av insatserna och glömd spis 14 procent. Vid 15 procent av insatserna var brandorsaken okänd. I diagram 17 redovisas andelen räddningsinsatser till allmänna byggnader efter brandorsak för 2011.

⁹ Annan allmän byggnad, Elevhem/studenthem, Fritidsgård, Förskola, Försvarsbyggnad, Förvaltningsbyggnad/kontor, Handel, Hotell/pensionat, Idrottsanläggning, Kommunikationsbyggnad, Kriminalvård, Kyrka/motsvarande, Psykiatrisk vård, Restaurang/danslokal, Sjukhus, Skola, Teater/biograf/museum/bibliotek, Åldringsvård, Övrig vårdbyggnad

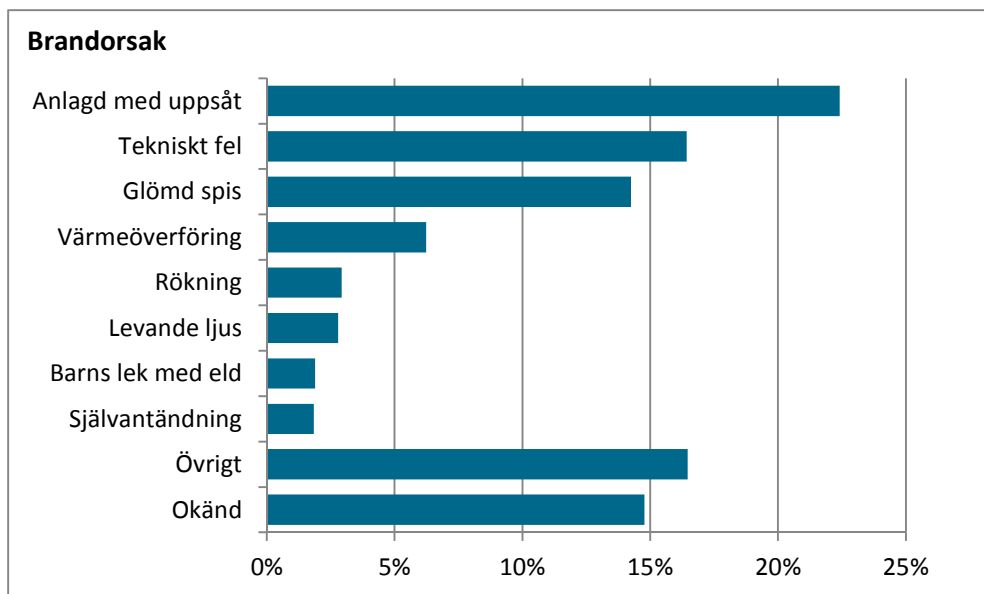

Diagram 17. Andel räddningsinsatser till bränder i allmänna byggnader efter brandorsak, 2011.
 Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Brandorsakerna för de tre största kategorierna skola, åldringsvård och handel ser mycket olika ut. Under 2011 var fyra av tio insatser till bränder i åldringsvården orsakade av glömd spis. Tekniskt fel och rökning var orsaken vid tio respektive åtta procent av bränderna. Den vanligaste brandorsaken vid insatser till handelsbyggnader var tekniskt fel som orsakade 29 procent av bränderna. I 14 procent av insatserna var orsaken anlagd med uppsåt. För skolor var den vanligaste orsaken att branden anlagts. Bränder i skolor redovisas mer ingående i avsnittet *Bränder i skolor*.

Bränder i skolor

Antal insatser till bränder i skolor ökade mellan åren 2005 - 2008. Under 2008 noterades det högsta antalet räddningsinsatser till bränder i skolor, totalt 790. Efter 2008 har antalet insatser minskat.

Ett problem som särskilt utmärker sig i skolan är anlagda bränder. Något som inte bara drabbar elever och personal utan även samhället i stort då det medför stora kostnader. Generellt visar statistiken på att hälften av de bränder som räddningstjänsten kallats till i skolan under perioden 2000 - 2011 var anlagda. I den senaste statistiken för 2011 var det totala antalet räddningsinsatser till skolbränder 530. Utav dessa var drygt 275 anlagda. I diagram 18 visas det totala antalet bränder¹⁰ i skolan (skolområde och skolbyggnad) samt hur många som anlagts med uppsåt.

Här framkommer tydligt att det främst är variationer i antalet anlagda bränder som påverkar förändringen av det totala antalet skolbränder.

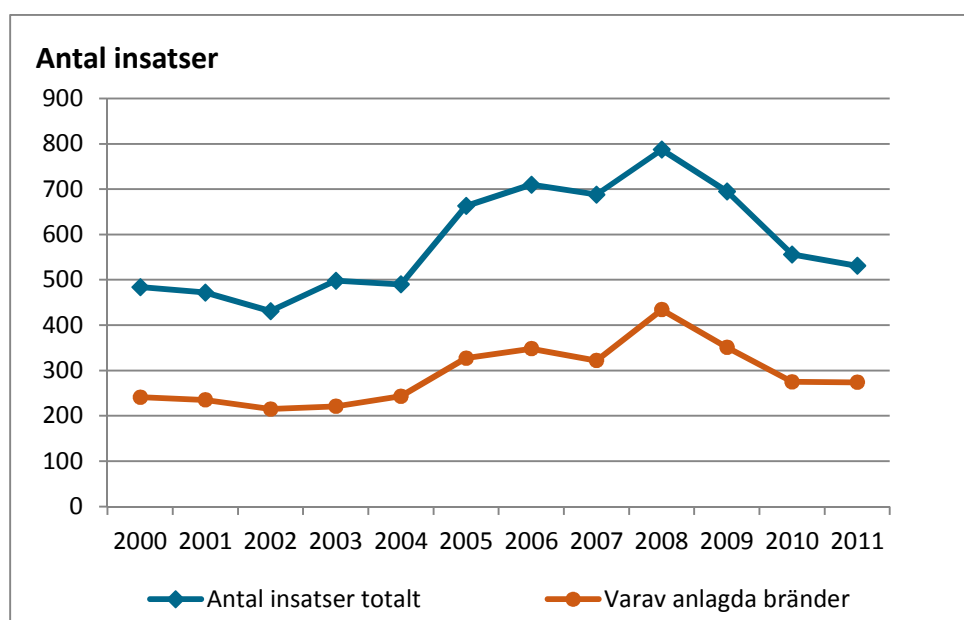

Diagram 18. Antal räddningsinsatser till bränder i skolan, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

¹⁰ I totalen ingår bränder som rapporterats som brand i byggnad (brand i skolbyggnaden), samt brand ej i byggnad (brand på skolområdet).

När inträffar anlagda skolbränder?

Generellt sett anläggs de flesta bränder efter skoltid, mellan klockan 21-22. Vid den tidpunkten är det lika vanligt med bränder i skolbyggnaden som på skolområdet. Flest anlagda bränder i skolbyggnaden inträffar under lunchtid, klockan 12-13, medan flest insatser på skolområdet sker under kvällstid mellan klockan 21-23. I diagram 19 visas hur antalet insatser till anlagda skolbränder varierar över dygnet.

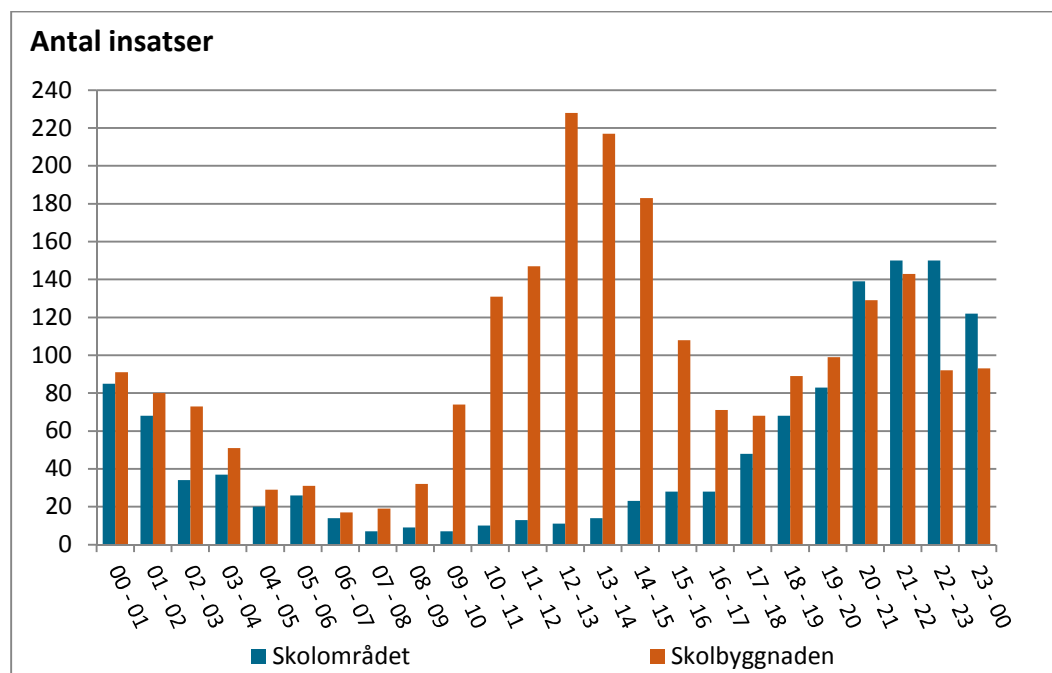

Diagram 19. Antal räddningsinsatser till anlagda bränder i skolan efter plats och timme för perioden 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Det är långt ifrån alla bränder i skolor som får allvarigare konsekvenser. I diagram 20 visas hur omfattningen av anlagda bränder i skolbyggnaden varierar över dygnets timmar. Flest begränsade bränder inträffar under skoltid, när det finns mycket elever och personal i omlopp på skolan, med en topp under lunchtid. Under dygnets sena och tidigaste timmar sker fler bränder med spridning. Det är dessa bränder som får störst konsekvenser eftersom det tar längre tid att upptäcka. Flest bränder med spridning inträffade mellan klockan 21-22. Vid fyra av tio insatser till dessa bränder fick branden en spridning utanför starföremålet innan den släckts.

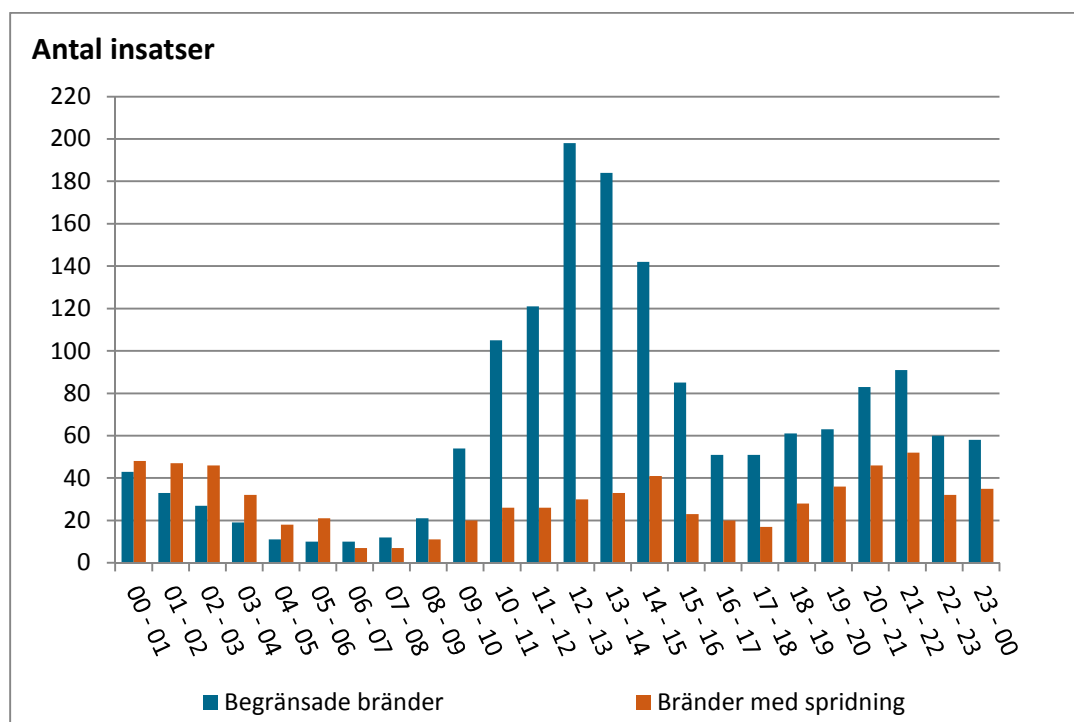

Diagram 20. Antal räddningsinsatser till anlagda bränder i skolan efter omfattning och timme för perioden 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bränder i industrier

Antalet insatser till bränder i industrier 2011 var 1 100, vilket var en minskning med 100 insatser jämfört med 2010. Vid en tredjedel av dessa handlade det om bränder med spridning. I byggnadsgruppen industrier ingår tio industrityper¹¹.

Flest antal insatser under 2011 skedde till metall- och maskinindustrin. Med hänsyn tagen till antal taxeringsenheter var förekomsten av bränder vanligast i kemisk industri, som hade högst antal insatser per 1 000 taxeringsenheter.

I diagram 21 visas antal insatser i förhållande till antalet taxeringsenheter för fem industrityper dit flest insatser sker. Notera att en taxeringsenhet kan bestå av en till flera byggnader och säger därför inte något om omfattningen på verksamheten. Uppgifterna bör därför tolkas med det i åtanke.

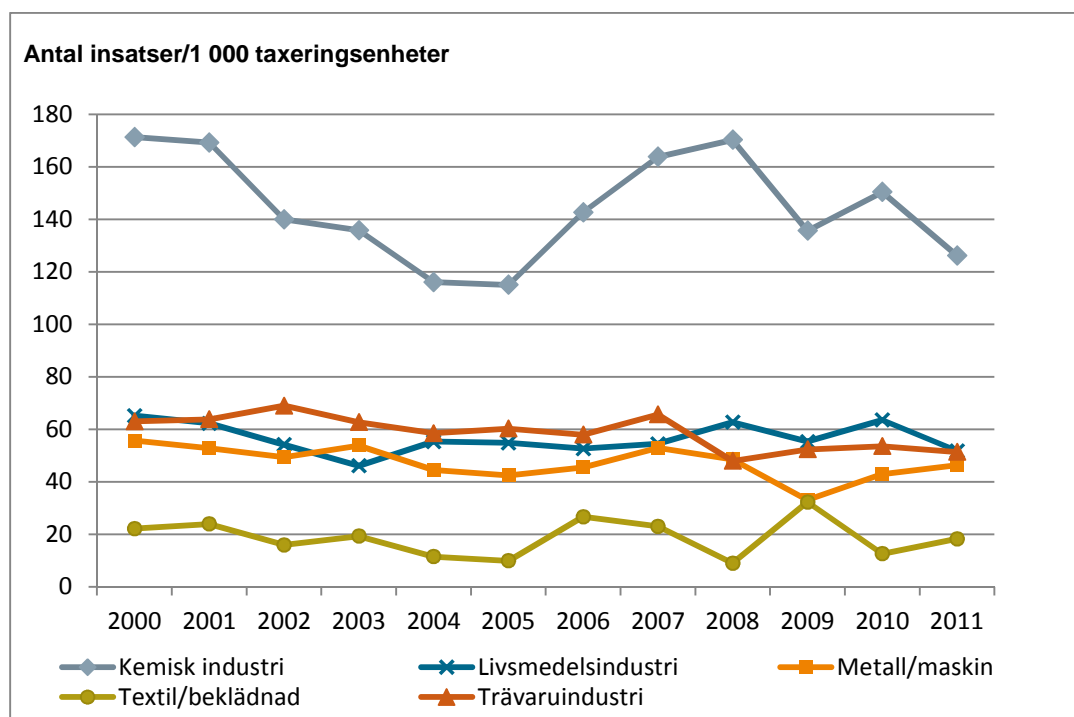

Diagram 21. Antal räddningsinsatser till bränder i industrier per 1 000 taxeringsenheter, 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statistiska centralbyrån (fastighetstaxeringsregistret).

¹¹ Industrihotell, Kemisk industri, Lager, Livsmedelsindustri, Metall-/maskinindustri, Reparationsverkstad, Textil-/bekläd. Industri, Trävaruindustri, Annan tillverkningsindustri, Annan industri.

Varför brinner industrier?

Den vanligaste orsaken till att industrier brinner är tekniska fel. Under 2011 utgjorde dessa typer av bränder 29 procent av insatserna. Värmeöverföring stod för nästan 20 procent, följt av friktion och gnistor. Vid mer än en femtedel av bränderna fann man ingen brandorsak. I diagram 22 redovisas brandorsaken till de industribränder som räddningstjänsten larmades till under 2011.

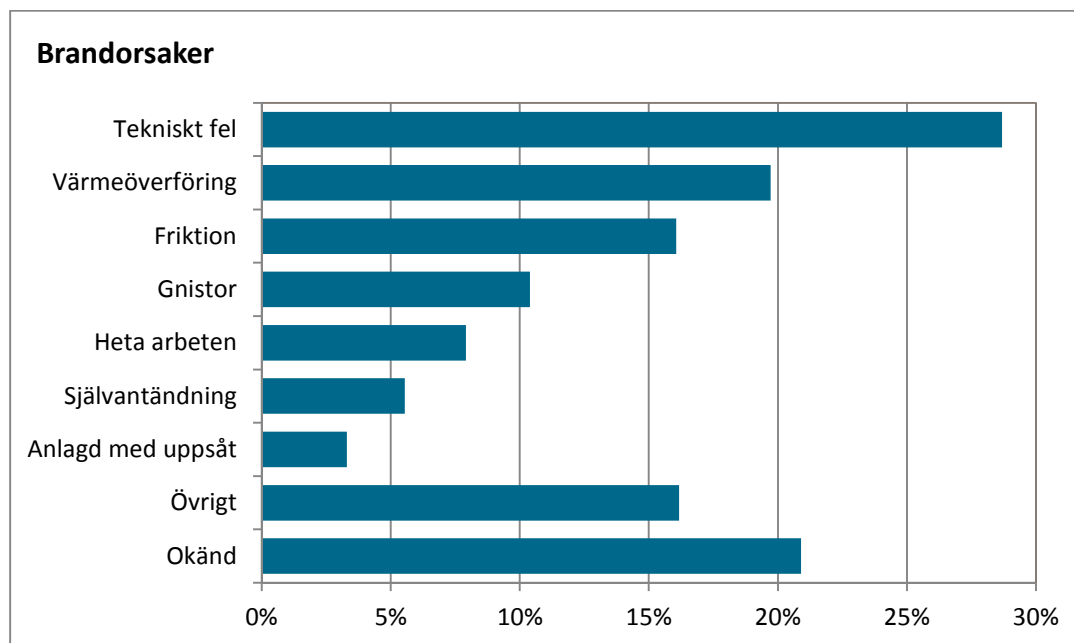

Diagram 22. Andel räddningsinsatser till bränder i industrier per brandorsak, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bränder i skog och mark

Av de bränder som inte berör byggnader utgör bränder i skog och mark en fjärdedel. Förekomsten av vegetationsbränder och omfattningen är till stor del väderberoende och varierar därför kraftigt från år till år. Under 2011 ökade antalet insatser till bränder i skog och mark med 13 procent jämfört med 2010.

Orsaken till bränder i skog och mark var okänd vid mer än en tredjedel av insatserna. Den vanligaste kända brandorsaken under 2011 var anlagd med uppsåt och grillning eller lägereld som vardera orsakade tio procent av bränderna. Eldning av gräs orsakade åtta procent av bränderna medan barns lek med eld var orsaken till knappt sex procent av bränderna.

Diagram 23 visar hur räddningsinsatserna till bränder i skog och mark fördelats mellan produktiv skogsmark (inklusive hygge), annan trädbevuxen mark och ej trädbevuxen mark under perioden 2000 - 2011. Under 2011 skedde 52 procent av insatserna till ej trädbevuxen mark, 38 procent till annan trädbevuxen mark och tolv procent till produktiv skogsmark. Observera att en brand kan drabba flera marktyper.

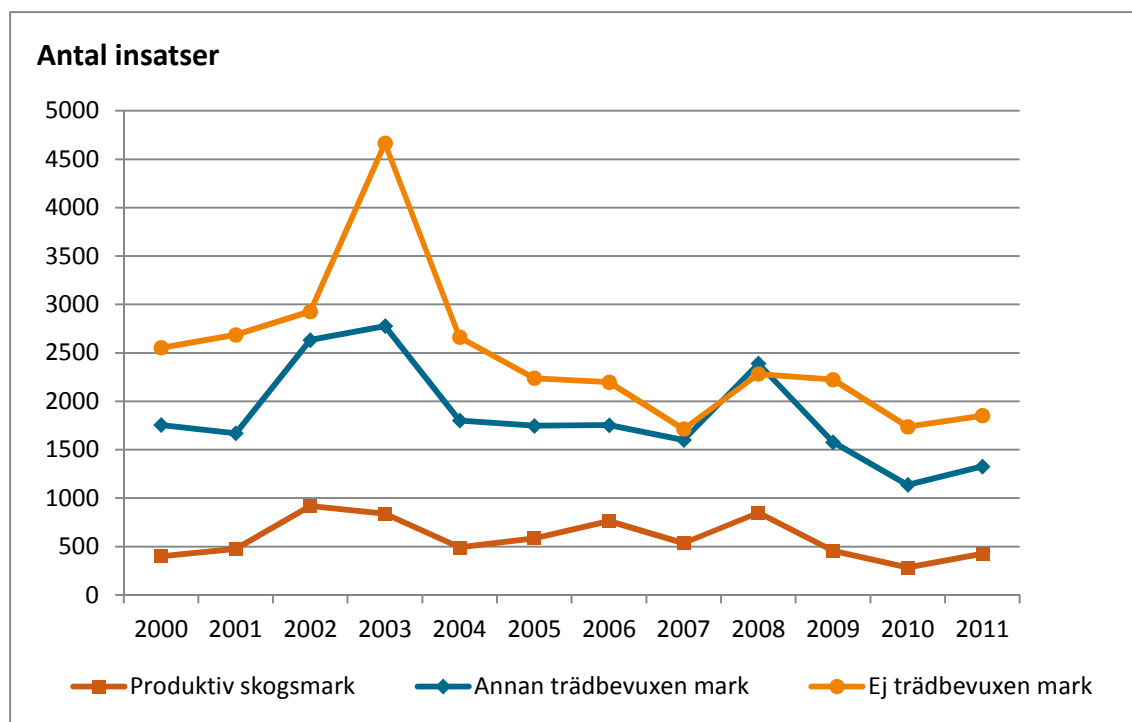

Diagram 23. Antal räddningsinsatser till bränder i skog och mark per marktyp, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Vid varje insats till bränder i skog och mark gör räddningsledaren en uppskattning av hur stor yta som brinner vid räddningstjänstens ankomst samt hur mycket som brunnit av när insatsen avslutats. Data över avbrunnen areal kan användas som en indikation på brandens omfattning men ger inga exakta värden. I diagram 24 visas en uppskattning av arealen som bränts av vid bränder i skog och mark per marktyp, mellan 2000-2011. Under 2011 omfattade bränder i produktiv skogsmark 37 procent av den totala avbrända arealen, medan annan trädbevuxen mark stod för 33 procent och ej trädbevuxen mark för 30 procent.

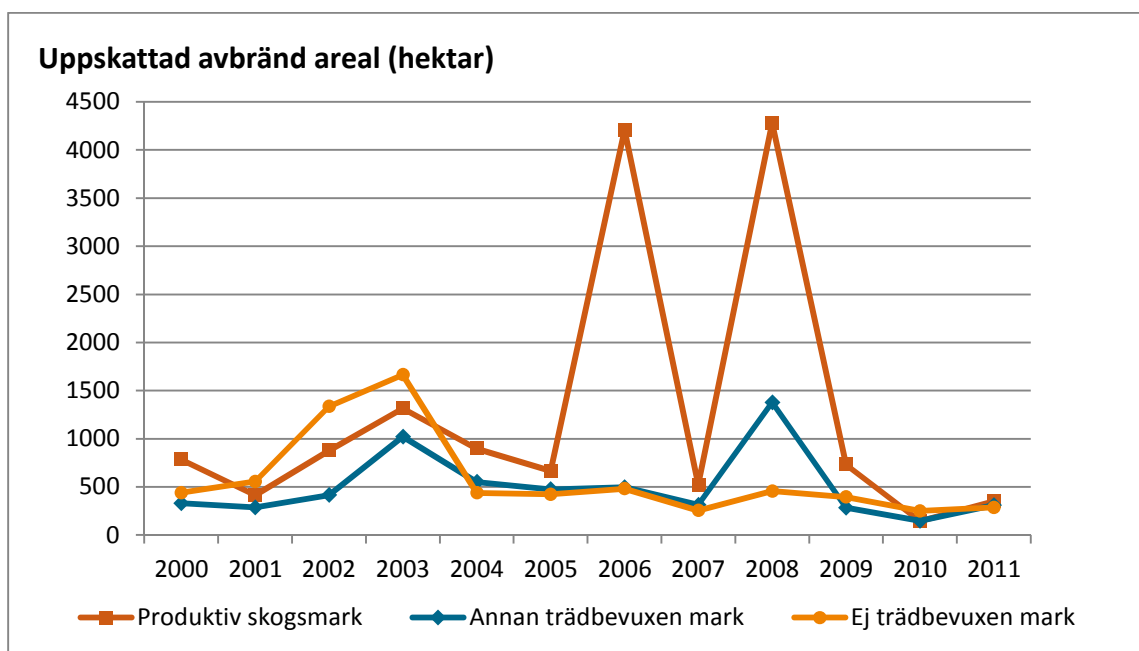

Diagram 24. Uppskattad avbränd areal (hektar) vid räddningsinsatser till bränder per marktyp, 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Bränder i vägfordon och avfallsbehållare

I diagram 25 visas antalet bränder för vägfordon¹² och avfallsbehållare¹³. Ett problem som särskilt utmärker sig för gruppen vägfordon och avfallsbehållare är anlagda bränder. Under 2011 var hälften av bränderna i avfallsbehållare och mer än var tredje brand i ett vägfordon anlagda.

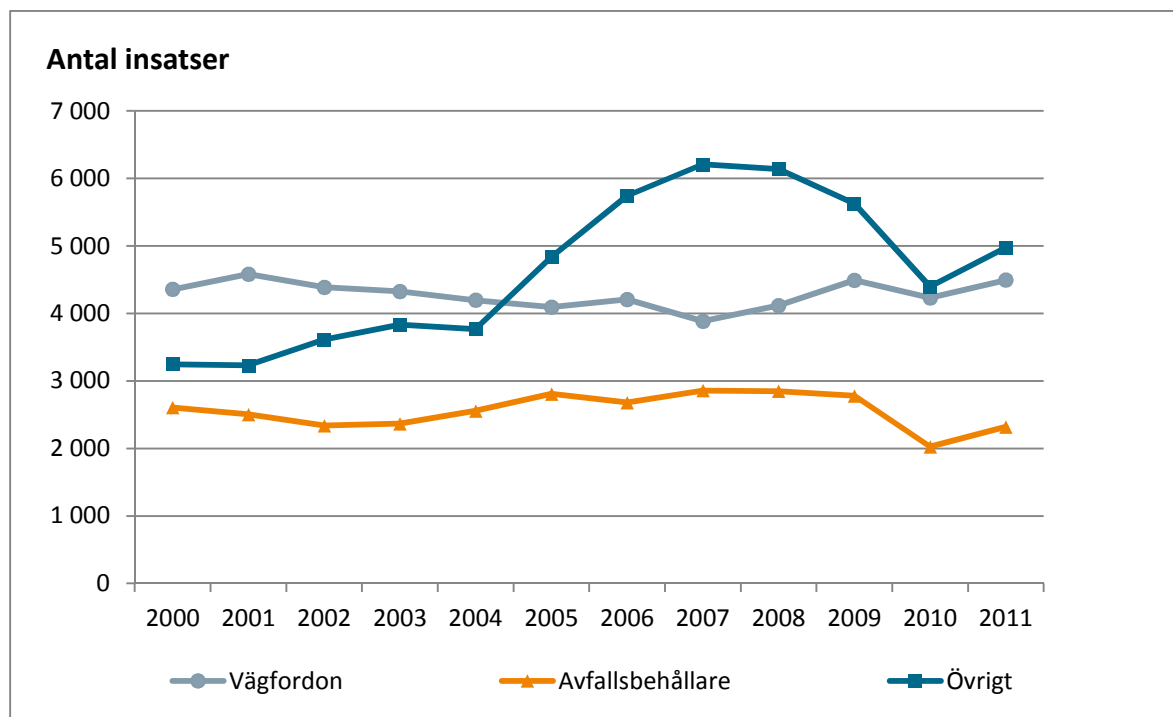

Diagram 25. Antal räddningsinsatser till övriga bränder än byggnadsbränder per brandobjekt, 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

12 Vägfordon omfattar objekten personbil, buss, lastbil, husbil/husvagn.

13 Avfallsbehållare omfattar objektens papperskorg, soptunna, container.

Skador till följd av bränder

Personskador och dödsfall vid bränder

Bränder orsakar varje år personskador och dödsfall. I de fall räddningstjänsten larmas till branden gör de en preliminär bedömning av brandens effekter på personer, utifrån kategorierna *lindrigt skadad*, *svårt skadad* och *omkommen*. Dessa uppgifter bygger inte på någon medicinsk diagnos utan utgår från räddningsledarens tidiga bedömning på brandplatsen. Svårt skadad definieras som person som bedöms behöva bli intagen på sjukhus, medan lindrigt skadad innebär personskador som inte väntas medföra intagning på sjukhus.

Ett antal bränder som leder till personskador och dödsfall inträffar också varje år, utan att räddningstjänsten larmas eller får kännedom om dessa. Uppgifter om dödsfall på grund av brand finns även i Dödsorsaksregistret hos Socialstyrelsen och hos Rättsmedicinalverkets databas, Rättsbase. Uppgifter om personskador på grund av brand för dem som blir intagna på sjukhus finns i Socialstyrelsens Patientregister.

Uppgifter om personskador och dödsfall från insatsrapporter

Under 2011 redovisades 1 028 personer som lindrigt skadade, 156 personer som svårt skadade och 94 som omkomna vid brand i statistiken från räddningstjänstens insatser. Enligt en studie från 2012 som Uppsala universitet har genomfört på uppdrag av MSB, visar det sig att uppgifter från insatsrapporterna överensstämmer dåligt med de medicinska bedömningarna av personskador. Enligt studien underskattar räddningstjänsten grovt hur många som skadas svårt i samband med brand. Andra slutsatser från studien är att kunskapen om omfattning och typ av personskador vid bränder är bristfällig och behöver förbättras.

Nationell dödsbrandsstatistik

MSB ansvarar för en särskild databas för alla bränder där personer omkommer till följd av brand. Uppgifter om bränderna, de omkomna personerna samt övriga omständigheter samlas systematiskt in från räddningstjänster, polismyndigheter, Rättsmedicinalverket, Trafikverket samt sjukvården. Även uppgifter från media ligger till grund för att få kännedom om inträffade dödsbränder. Kriterierna för branddöd innebär att en person ska omkomma till följd av skador från brand eller explosionsartad förbränning. Dödsfallet ska ha ägt rum inom 30 dagar efter branden. Det räknas som dödsbrand oavsett om branden uppstått avsiktligt eller genom olyckshändelse.

MSB bedömer att insamlingen av uppgifter kring dödsbränder i boendemiljöer är relativt heltäckande, medan det kan förekomma visst bortfall för dödsbränder utomhus, i fordon och för händelser där personen avlider på sjukhus en tid efter branden.

För 2011 har 102 personer omkommit i 96 bränder. I 95 procent av bränderna var det 1 person som omkom. Brandorsaken gick inte att fastställa i ungefär hälften av bränderna. Av alla bränder med känd brandorsak är rökning vanligast. Rökning är brandorsaken i 37 procent av dessa bränder. Andra kända brandorsaker är anlagd med uppsåt 22 procent, tekniskt fel sex procent, levande ljus sex procent, glömd spis fyra procent, värmeöverföring fyra procent och trafikolycka två procent. Annan brandorsak anges i 20 procent av fallen. Brandorsaker som relateras till eldstäder (t.ex. soteld eller eldstad/rökkanal som startföremål) förekommer sällan men detta kan hänga ihop med att det ofta är svårt att i efterhand fastställa dessa som brandorsaker.

Under perioden 1999-2011 har i genomsnitt 130 personer dött varje år till följd av brand. I diagram 26 presenteras hur antalet döda har varierat över tid. Under senare år har MSB genomfört ett kvalitetsarbete¹⁴ av data för perioden 1997-2007. Granskningen visade att den tidigare insamlingen underskattade problemet med döda i bränder. Särskilt stort var bortfallet för suicid och händelser med brand i samband med trafikolyckor. Genom kvalitetsarbetet har en tillförlitlig datamängd byggts upp för perioden 1999-2007. Datainsamling efter 2007 har förbättrats avsevärt. Den främsta orsaken är att det samarbete som finns med olika uppgiftslämnare systematiserats.

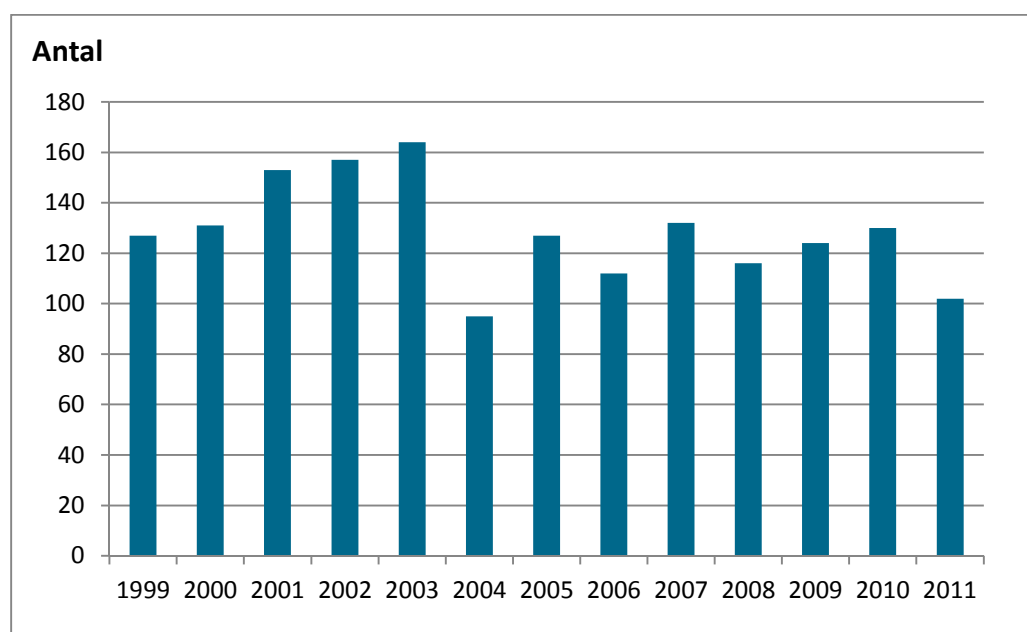

Diagram 26. Antal döda i bränder, 1999 - 2011.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

¹⁴ Döda i bränder – Resultatredovisning från studie av MSB:s dödsbrandsdatabas, 2012, Bergqvist, Jonsson, ISBN 978-91-7383-190-1

Risken att dö vid en brand visar tydliga skillnader beroende på en individs ålder och kön, boendeform och miljö. Överlag har män en högre risk än kvinnor och äldre en högre risk än yngre. Sett över tidsperioden 1999-2007 har män cirka dubbelt så hög risk som kvinnor. För vissa åldersgrupper är skillnaderna ännu större.

I diagram 27 presenteras riskmättet antal döda per 100 000 invånare för kvinnor och män i olika åldersgrupper. Det framgår att antal döda per 100 000 invånare stiger med ökad ålder samt att män genomgående har en högre risk än kvinnor.

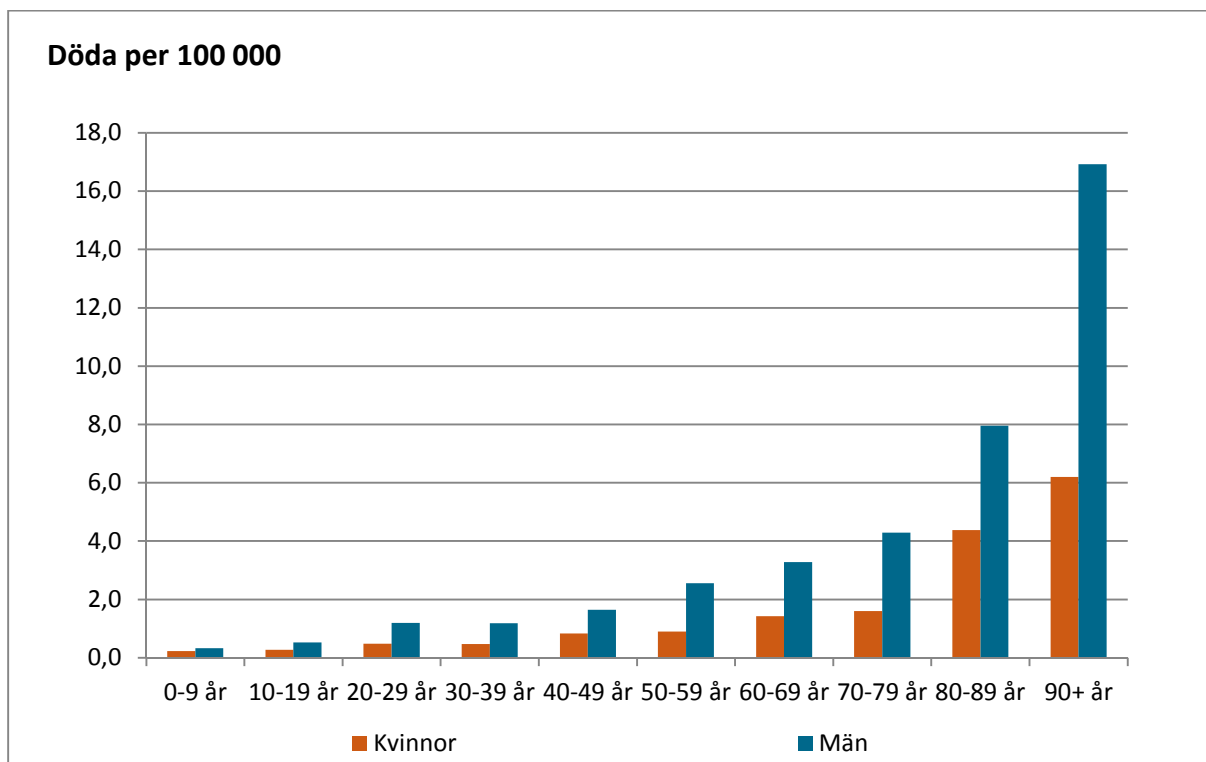

Diagram 27. Antal döda i bränder per 100 000 invånare fördelat på kön och ålder, 1999 - 2007.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

I diagram 28 beskrivs risken för olika län. Det visar sig att det finns stora observerade skillnader mellan länen. Det finns skillnader mellan de län med högst risk, Dalarna, Kalmar, Jämtland och Gotland jämfört med storstadslänen (Stockholm, Västra Götaland, Skåne) och mot Södermanland.

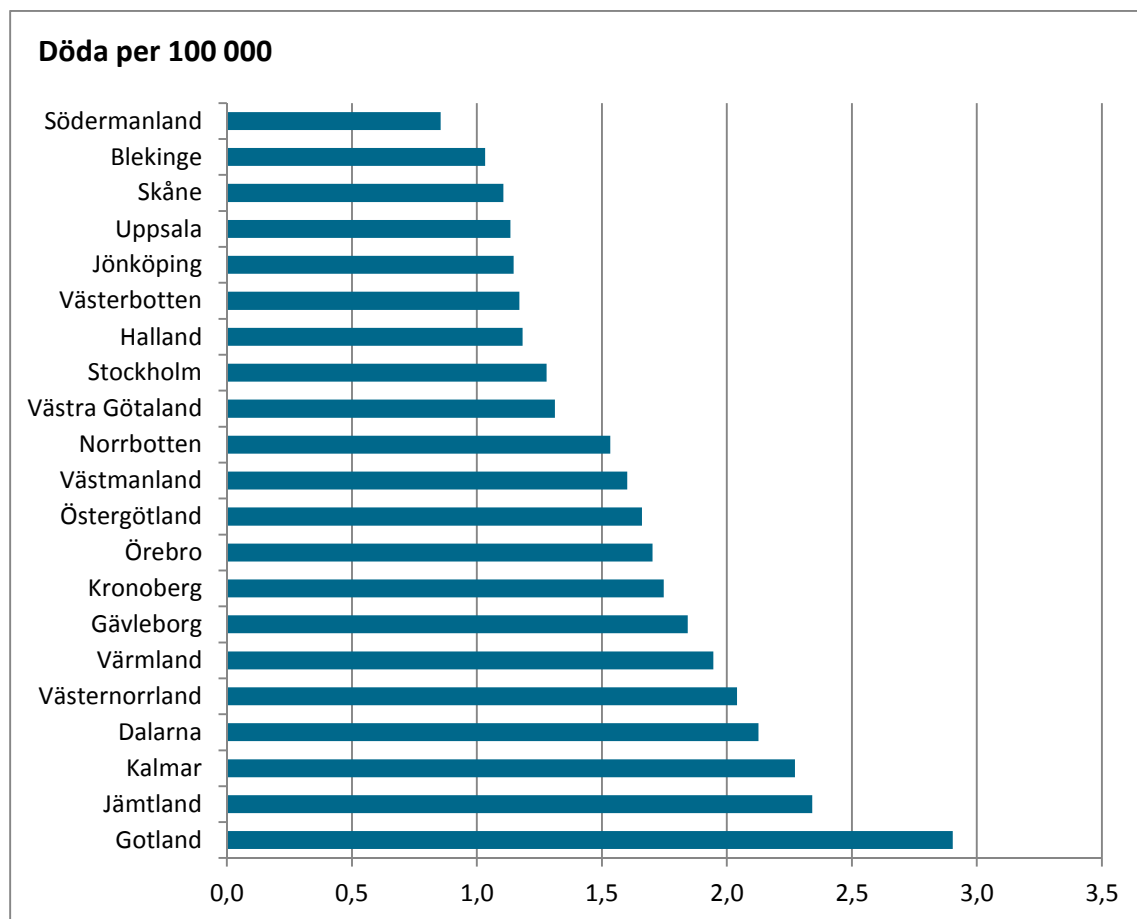

Diagram 28. Antal döda i bränder per 100 000 invånare fördelat på län, 1999 - 2007.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Dödsbränder hänger ofta starkt samman med berusning av alkohol, nedsatt fysisk eller psykisk förmåga, sjukdom och ensamhet. Under år 2010 var det ovanligt många som var 65 år och äldre som omkom, 79 personer. Under 2011 har detta minskat till samma nivåer, 45-50 personer, som tidigare år. Ungefär tio procent av alla omkomna vid bränder bedöms ha begått självmord genom brand. Cirka 75 procent av de branddöda under 2011 dog i boendemiljöer. Det är inte ovanligt att personerna har försökt utrymma bostaden.

Merparten av de som omkommer dör innan räddningstjänsten kommer till brandplatsen och endast ett fåtal brandoffer omkommer senare på sjukhus.

I en tidigare studie om vilka faktorer som påverkar risken att dö i en brand¹⁵ användes data för åren 1992-2002 från Socialstyrelsens dödsorsaksregister tillsammans med data från andra register. I studien framkom att döda i bränder domineras av ensamstående. Två av tre personer som omkom var ensamstående. En annan faktor som påverkar risken är alkohol. Hos 40 procent

15 Säkerhetens bestämningsfaktorer - Inblickar i riskutvecklingens drivkrafter, (2006), Alkohol- och drogutvecklingen: Jan Schyllander, Social position: Karin Melinder, Jan Schyllander, Ragnar Andersson

av de omkomna observerades fynd av alkohol. I åldersgruppen 45-64 år var siffran för män 70 procent och för kvinnor nästan 60 procent.

Exempel på dödsbränder

Rökning är den vanligaste kända brandorsaken vid dödsbränder. Ett vanligt förlopp är att personen som röker tappar den glödande cigaretten i kläderna, sängen eller soffan. Detta kan ske i samband med att personen råkar somna eller är påverkad av alkohol eller på annat sätt oförmögen att kontrollera cigaretten. Nedsatt rörelseförmåga kan även leda till att en rökare kommer emot kläder eller hår med en brinnande tändsticka eller tändare, i samband med att cigaretten ska tändas. Tappad glöd från en cigarett eller felaktig hantering av aska och fimpar kan också leda till brand.

Två lite ovanligare exempel på dödsbränder redovisas nedan.

”En ensamstående äldre man i en mindre lägenhet har tända levande ljus i flera ljusstakar på köksbordet. Han har sedan troligen tagit ner en taklampa för att byta glödlampa, i samband med det har lampkupans glas gått sönder. Ett tända stearinljus på köksbordet har förmodligen vickat till och tända eld på ett tygstycke, i samband med att lampan gick sönder. Mannen har troligen flyttat på ljusstaken och därefter försökt släcka branden med hjälp av vatten från kökskranen. Branden har dock spridit sig till en stol och en fåtölj. Branden upptäcks av en granne som kände röklukt och larmade räddningstjänsten. Rökdykarna livräddar mannen som återfinns på köksgolvet. Mannen skadas dock allvarligt av branden och avlider ca två veckor senare på sjukhus.”

”En yngre man kör en personbil med hög hastighet på en smal och kurvig väg. Föraren tappar kontrollen över bilen i en vänsterkurva och kör ut i terrängen. Bilen kör över några större stenar och krockar med ett träd för att slutligen hamna på sidan. Föraren kläms fast mellan marken och fordonet. Bilen börjar brinna medan förbipasserande försöker få loss föraren. Mannen sitter emellertid fastklämd och till slut måste räddningsförsöket avbrytas. När räddningstjänsten anländer är personbilen helt övertänd. Branden släcks och den omkomne påträffas svårt bränd i anslutning till förarplatsen.”

Egendomsskador

Svensk försäkring, tidigare Försäkringsförbundet, producerar bland annat statistik över skador och skadekostnader som uppstått i samband med bränder. Statistiken baseras på uppgifter som lämnas från de försäkringsbolag som medverkar i förbundet och har ingen direkt koppling till räddningstjänstens insatsstatistik.

Sedan 1988 finns den så kallade B1-statistiken att tillgå, där antalet inträffade skador redovisas för olika försäkringsbranscher utifrån brandstiftare (brandorsak) och skadeplats. Statistiken baseras på antalet godkända anmälningar under brandmomentet i försäkringsvillkoren. Skador som uppstått till följd av blixtnedslag eller överspänning går in under brandmomentet oavsett om en brand har uppstått eller inte. Vid tolkning av försäkringsstatistiken bör därför hänsyn tas till att en del ersättningsberättigade skador under rubriken brand inte handlar om skador till följd av bränder.

I diagram 29 presenteras försäkringsbolagens skadebelopp till följd av brand. Beloppen inklusive båt- och fordonsförsäkring fanns ej tillgänglig för 2011 när denna rapport togs fram.

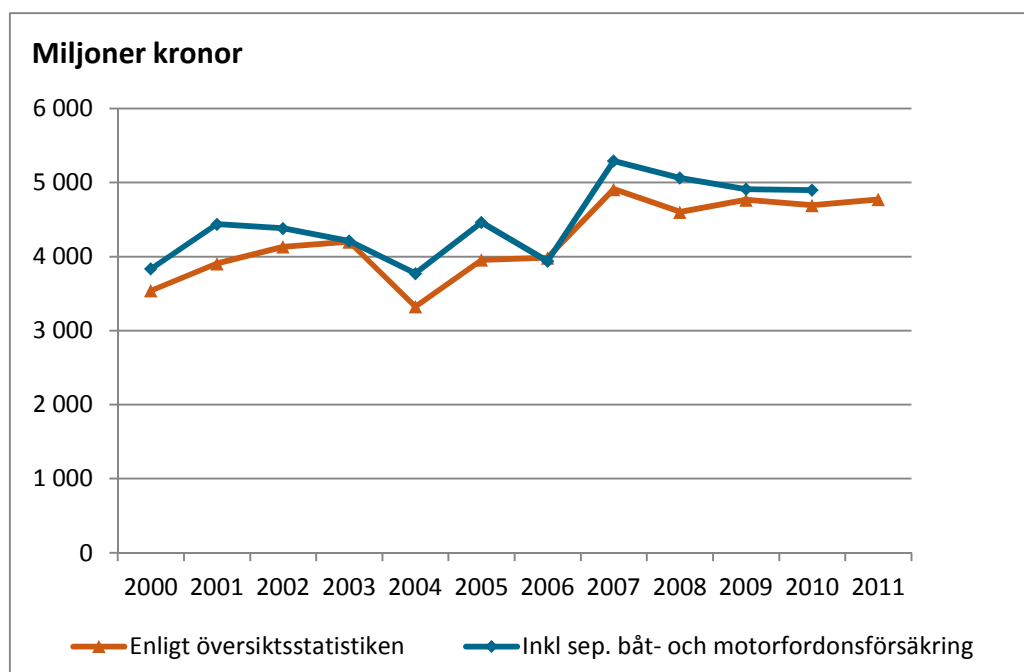

Diagram 29. Försäkringsbolagens skadebelopp till följd av brand, 2011 års penningvärde, 2000-2011. Källa: Svensk försäkring bearbetad av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Trafikolyckor

Under 2011 genomfördes 14 400 insatser till trafikolyckor vilket var en minskning på 11 procent jämfört med 2010. Det var första gången antalet insatser minskade sedan insatsrapporten infördes. Fram till 2010 har trenden visat på en stadig ökning av antalet insatser till trafikolyckor och antalet har fördubblats sedan 1998. Den stora ökningen kan till stor del förklaras av ändrade larmrutiner vilket medfört att räddningstjänsten kallas till allt fler trafikolyckor. I diagram 30 visas utvecklingen av det totala antalet insatser till trafikolyckor från räddningstjänsten sedan 2000.

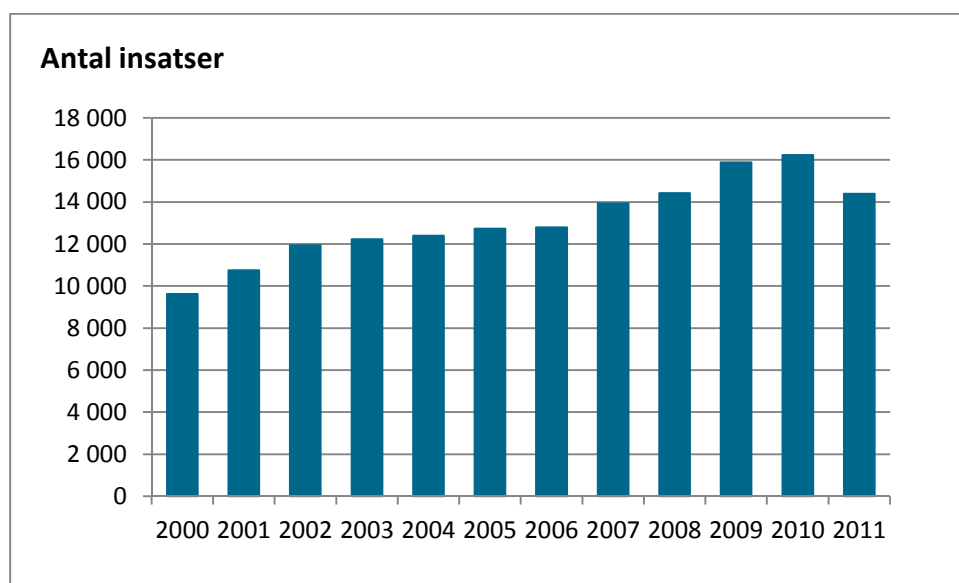

Diagram 30. Antal räddningsinsatser till trafikolyckor, 2000-2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Till trafikolyckor räknas olyckor inom väg-, spår-, flyg- och sjötrafik. Flertalet, 98 procent, av de trafikolyckor som räddningstjänsten kallades till under 2011 var vägtrafikolyckor. Vid 60 procent av vägtrafikolyckorna var enbart personbilar inblandade. Antal olyckor där mopeder var inblandade ökade med 21 procent. Noterbart är att antalet olyckor där bussar var inblandade ökade med 24 procent.

Var tredje insats där personbilar var inblandade skedde till vägar där gällande hastighetsbegränsning var 50 km/h. Insatserna till 70-vägar uppgick till 26 procent och 90-vägar till 15 procent, medan 30- och 110-vägar uppgick till två respektive åtta procent.

Last- eller tankbilar var inblandade i var tionde vägtrafikolycka, men enbart vid knappt en halv procent av det totala antalet insatser handlade det om transport av farligt gods.

Vid fyra procent av trafikolyckorna var vilt eller andra djur inblandade.

Skadeomfattning vid vägtrafikolyckor

Under 2011 rapporterades 250 dödsfall och 2 640 personer skadades svårt i samband med de vägtrafikolyckor som räddningstjänsten kallades till. Enligt officiell statistik från Trafikanalys över vägtrafikolyckor omkom preliminärt 342 personer i olyckor under 2011 och närmare 3 200 personer bedömdes som svårt skadade. Det var en ökning jämfört med 2010. Dock visar statistiken under 2000-2010 på en minskning av antalet döda i vägtrafikolyckor.

Från och med 2003 exkluderade Trafikanalys sjukdomsfall från den officiella statistiken och sedan 2010 exkluderas även suicid. Dessa redovisas separat i statistiken. Sverige följer därmed den internationella definitionen för vägtrafikolyckor. Antalet suicid uppskattas enligt Trafikanalys till 23 fall under 2011. Sett över tid har skillnaden mellan polisens och räddningstjänstens uppgifter om antal döda och skadade minskat.

Skillnaden i antalet omkomna beror dels på att räddningstjänsten redovisar ett dödsfall endast om det varit känt för räddningsledaren vid ifyllandet av insatsrapporten, dels på att räddningstjänsten inte kallas till alla vägtrafikolyckor.

I diagram 31 redovisas antalet dödsfall vid de vägtrafikolyckor som rapporterats av polis respektive räddningstjänst under tidsperioden 2000 - 2011. Eftersom vägtrafikolyckor med orsak suicid inte särredovisas av räddningstjänsten har polisrapporterade vägtrafikolyckor med orsak suicid inkluderats för att siffrorna ska bli jämförbara.

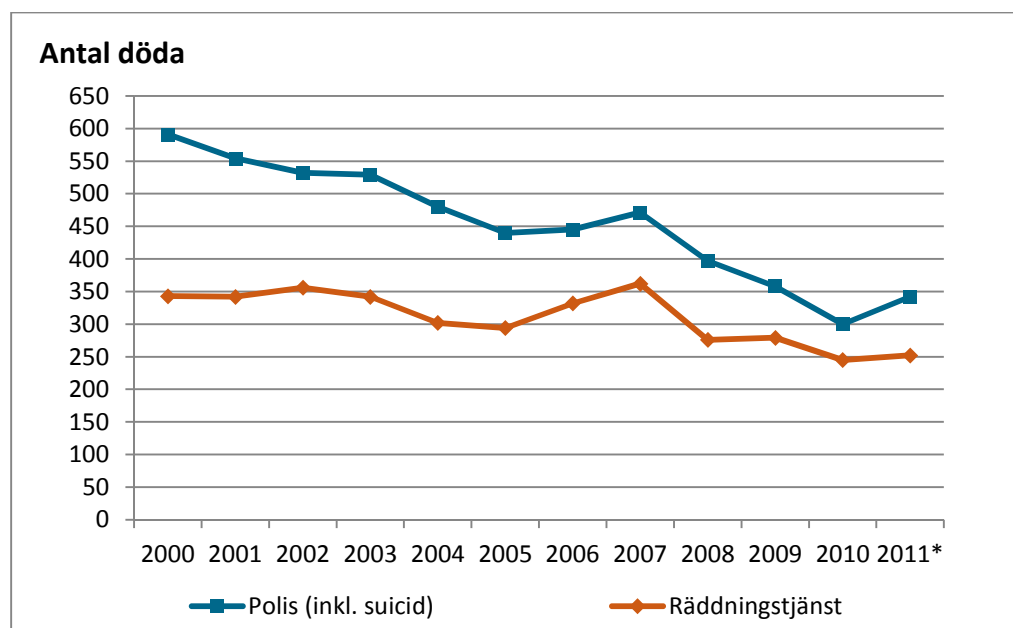

Diagram 31. Antal döda i trafikolyckor rapporterade av polis respektive räddningstjänst, 2000-2011.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Trafikanalys (*preliminärt för 2011)

Räddningstjänstens åtgärder vid vägtrafikolyckor

Räddningstjänsten har en viktig roll när det gäller losstagnning av fastklämda personer vid vägtrafikolyckor. Losstagningen, som ofta är en förutsättning för att sjukvårdens personal ska kunna påbörja den medicinska behandlingen, skedde vid 2 000 insatser till vägtrafikolyckor under 2011. Säkring av skadeplatsen, exempelvis mot brand, är också en vanlig åtgärd. Detta genomfördes vid tre av fyra vägtrafikolyckor.

Vid fyra av tio insatser omhändertog räddningstjänsten personer för akuta skador. Totalt rörde det sig om 10 300 människor som var i behov av räddningstjänstens hjälp.

Drunkning och drunkningstillbud

Den kommunala räddningstjänsten har ansvar för insatser till drunkningsolyckor och tillbud vid vattendrag, kanaler och insjöar (exkl. Väner, Vättern och Mälaren). För övriga områden ansvarar Sjöfartsverket. Under 2011 genomförde räddningstjänsten 364 insatser till drunkningsolyckor och tillbud. Det var en ökning med åtta procent jämfört med 2010 då 340 insatser rapporterades.

Räddningstjänsten kallas inte till alla drunkningsolyckor. Däremot följer Svenska livräddningssällskapet, SLS, upp samtliga drunkningsolyckor med dödsfall som rapporterats i media. De senaste åren har räddningstjänstens och SLS:s rapportering av döda blivit allt mer samstämmig.

I diagram 32 presenteras antalet räddningsinsatser till drunkning och drunkningstillbud per år, antalet som rapporterats drunknade vid dessa insatser samt antalet drunknade totalt enligt SLS statistik.

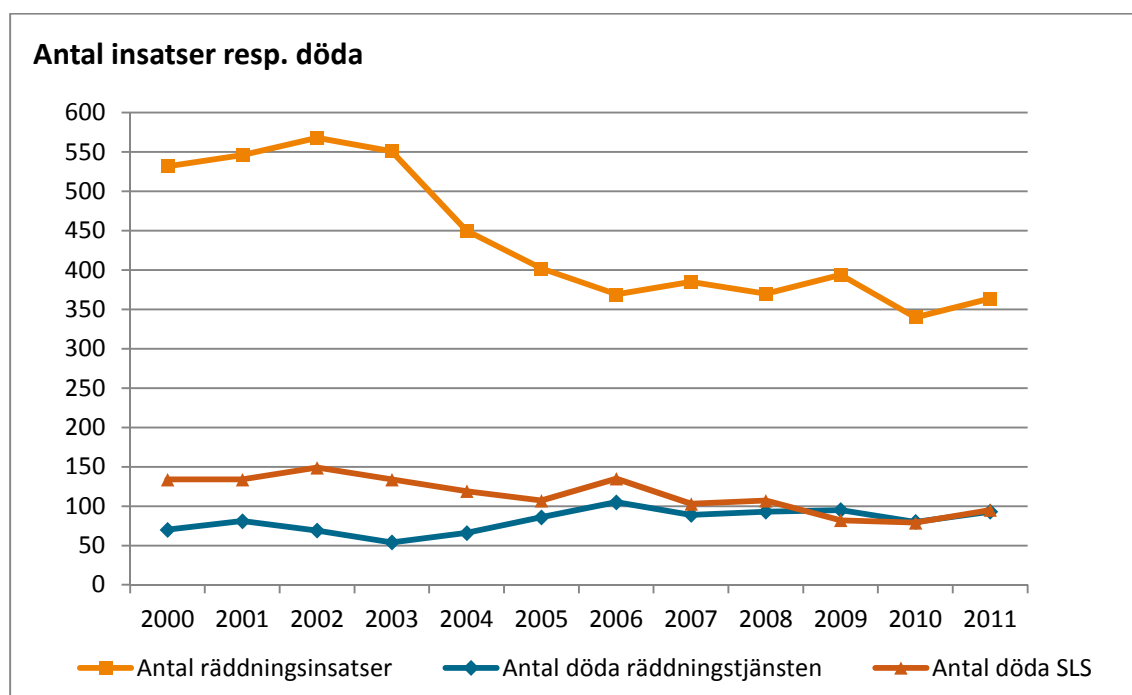

Diagram 32. Antal räddningsinsatser till drunkning eller drunkningstillbud resp. antal döda, 2000-2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Svenska livräddningssällskapet.

Var inträffar drunkningsolyckorna?

Flest räddningsinsatser under 2011 skedde till skadeplatserna sjö/damm och å/älv. Dessa utgjorde 34 respektive 30 procent av insatser. Jämfört med 2010 ökade insatserna till sjö/damm något, medan insatserna till å/älv minskade med 14 procent. I diagram 33 redovisas fördelningen av insatser efter skadeplats under 2011.

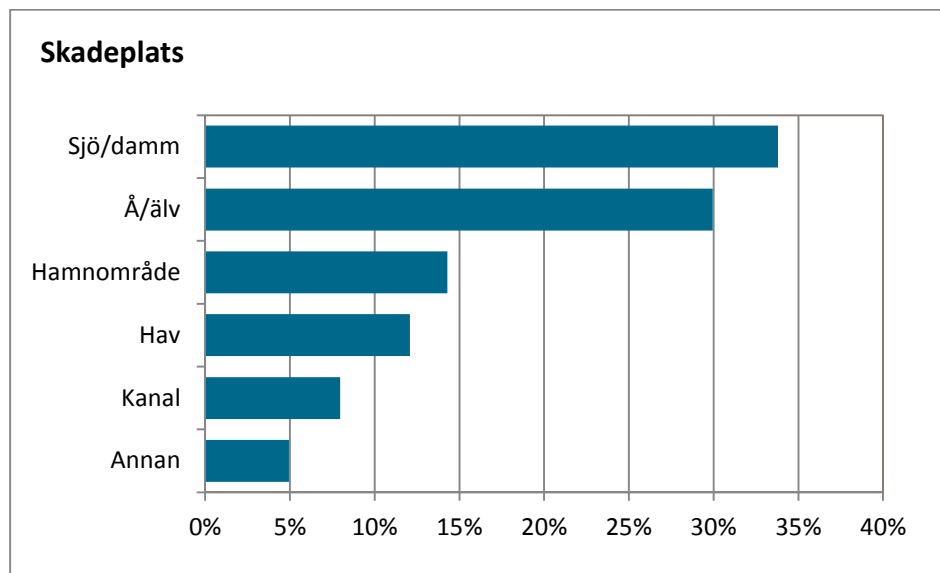

Diagram 33. Andel räddningsinsatser till drunkning eller drunkningstillbud efter skadeplats, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

När inträffar drunkningsolyckorna?

I diagram 34 visas hur andelen insatser till drunkning fördelade sig över årets månader. Hälften av insatserna inträffade under perioden maj-augusti. Under juni genomförde räddningstjänsten flest insatser till drunkningar och drunkningstillbud.

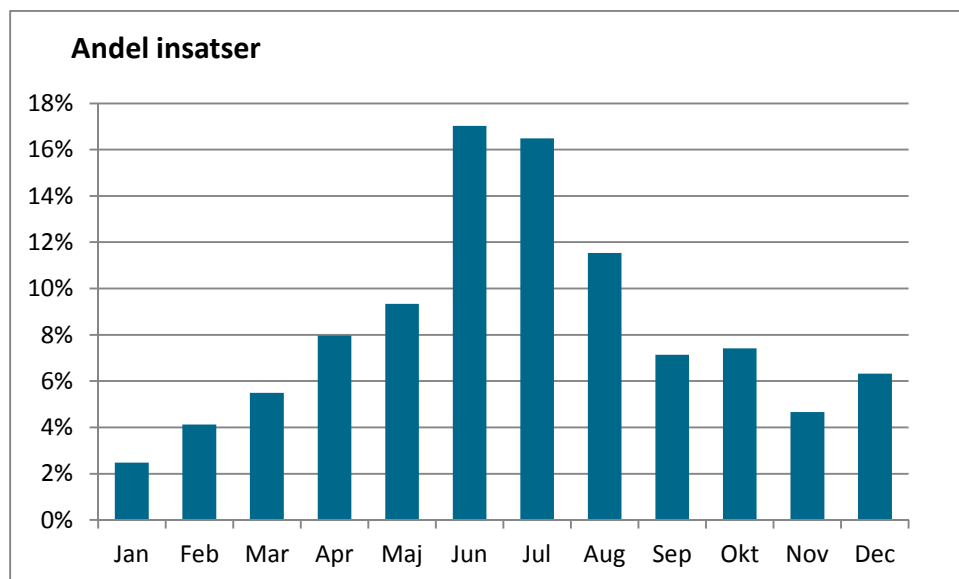

Diagram 34. Andel räddningsinsatser till drunkning eller drunkningstillbud efter månad, 2011.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Räddningstjänstens åtgärder vid insatser till drunkningsolyckor

I insatsrapporterna framgår att räddningstjänsten omhändertog 143 personer för akuta skador vid insatser till drunkning och drunkningstillbud under 2011. De vanligaste åtgärderna var psykiskt stöd, hjärt-lungräddning och förbyggande av skadechock.

Utsläpp av farligt ämne

Under 2011 genomfördes 2 600 insatser till utsläpp av farligt ämne. Bensin, diesel och andra petroleumprodukter stod för den större delen av utsläppen. I diagram 35 presenteras utvecklingen av antalet insatser till utsläpp av farligt ämne sedan 2000.

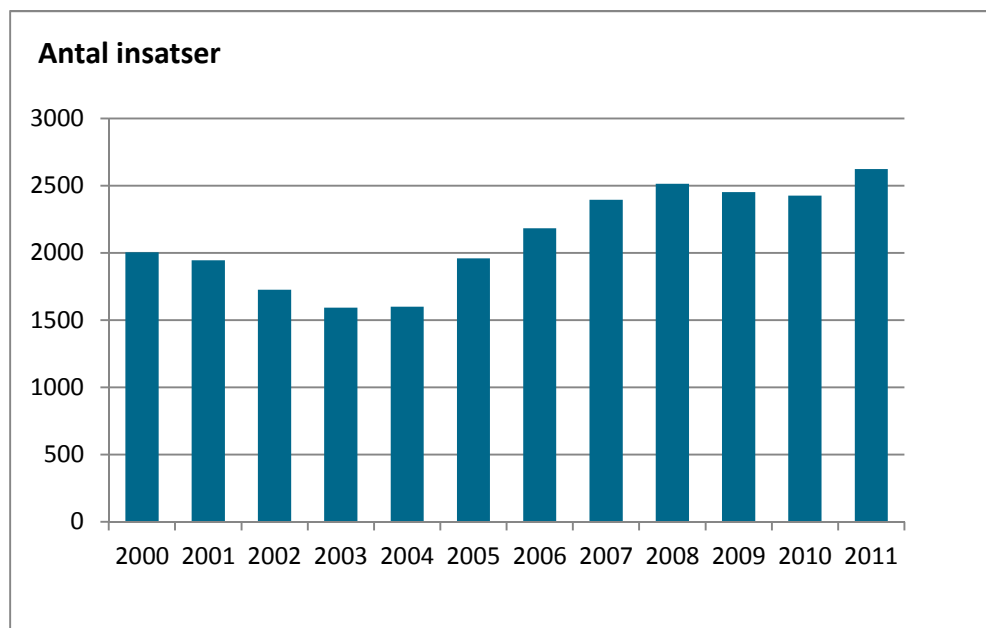

Diagram 35. Antal räddningsinsatser till utsläpp av farligt ämne, 2000-2011.
Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Vilka typer av utsläpp inträffar?

Sedan 2005 redovisas utsläpp utifrån begreppet utsläppstyp som anger om det handlar om utsläpp av drivmedel/smörjmedel/hydraulolja från fordon (ej last), last från farligt gods-transport¹⁶, kylmedel från kyl eller frys, brandfarlig gas eller annat. I diagram 36 presenteras hur räddningstjänstens insatser fördelat sig mellan dessa olika utsläppstyper under 2011.

Flest insatser, 73 procent, handlade om begränsade mängder drivmedel eller olja som läckt från fordon. Insatser till transporter av farligt gods stod för fem procent.

¹⁶ Farligt gods = farliga ämnen under transport.

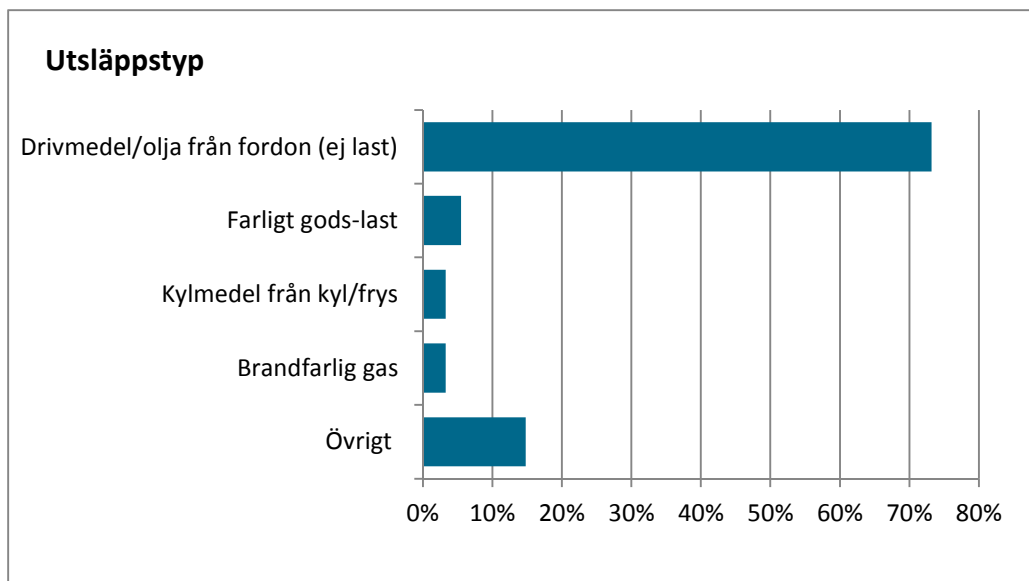

Diagram 36. Andel räddningsinsatser till utsläpp av farligt ämne efter utsläppstyp, 2011
 Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Var inträffar olyckor med farligt gods-last?

Nära hälften av insatserna till utsläpp av farligt gods under 2011 skedde i samband med lastning eller lossning. Ett av fyra utsläpp skedde vid transport med vägfordon. I diagram 37 presenteras fördelningen av utsläpp av farligt gods-last efter verksamhet.

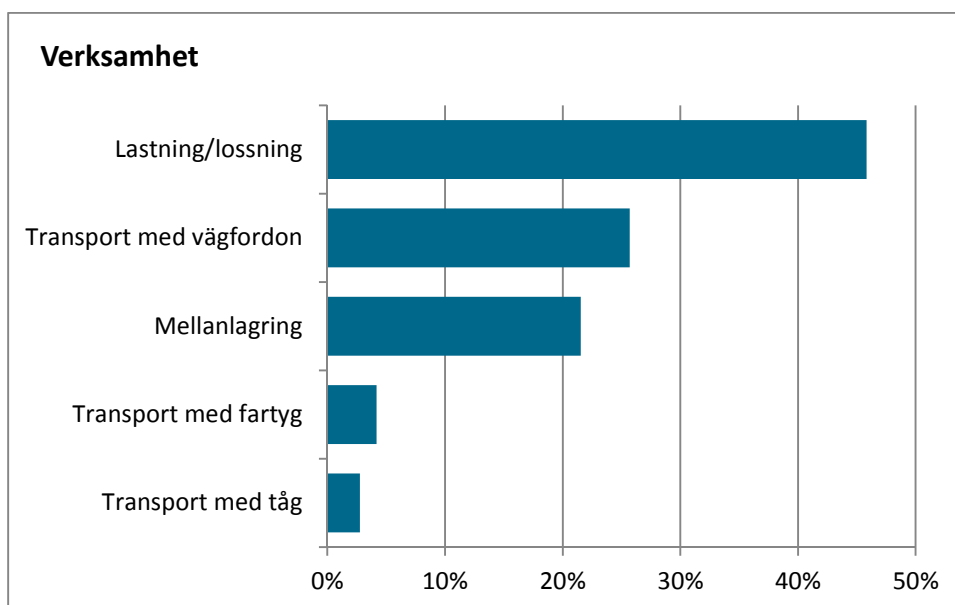

Diagram 37. Andel räddningsinsatser till utsläpp av farligt ämne efter verksamhet, 2011.
 Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Räddningstjänstens åtgärder vid utsläpp av farligt ämne

Den vanligaste åtgärden vid utsläpp är sorption, det vill säga uppsugning av det utsläppta ämnet i något material. Metoden används främst vid mindre utsläpp av olika vätskor. Under 2011 användes åtgärden vid 60 procent av insatserna. Handlar det om större utsläppta mängder samlas ämnet istället upp i olika former av uppsamlingskärl, vilket var den näst vanligaste åtgärden 2011 och vidtogs vid tolv procent av insatserna.

Under ogynnsamma förhållanden kan räddningstjänsten tvingas späda ut det utsläppta ämnet på olycksplatsen istället för att samla upp det. Utspädning är en metod som idag används restriktivt på grund av miljöskäl. Åtgärden vidtogs vid 40 tillfällen i fjol. Vid läckage av brandfarliga ämnen kan skumutläggning användas för att minska risken för brand. Även denna åtgärd används av miljöskäl alltmer restriktivt och användes vid 14 tillfällen under 2011.

Uppdrag utöver räddningstjänst

Utöver de insatser som räknas som räddningsinsatser enligt LSO utför räddningstjänsten även det som kallas andra uppdrag. Dessa redovisas som *annat uppdrag* i insatsrapporten. Det är dock oklart i vilken utsträckning som andra uppdrag dokumenteras i insatsrapporten. Skälet till det är att det inte finns något rapporteringstvång och att det för vissa uppdrag krävs en redovisning till landstingen, varför det är osäkert i vilken grad som räddningstjänsten utöver denna redovisning även skriver en insatsrapport. Det kan därför förekomma en viss underrapportering av de händelsetyper som ingår i annat uppdrag och därför bör statistiken tolkas med försiktighet. I diagram 38 visas antalet insatser till andra uppdrag för 2005 - 2011.

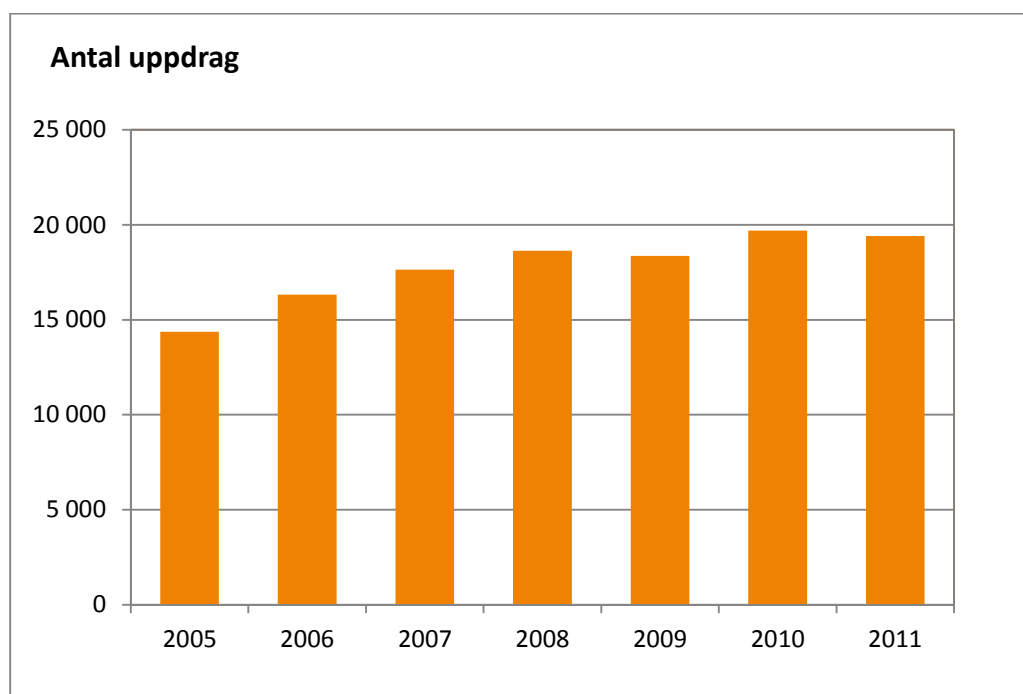

Diagram 38. Antalet insatser till andra uppdrag, 2005 - 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Vad ingår i annat uppdrag?

I annat uppdrag ingår en rad skilda uppdrag som omfattar till exempel insatser till följd av inbrotts- och trygghetslarm, felindikering från automatlarm, hjälp till polis, men också uppdrag som berör hälso- och sjukvårdsområdet.

Flertalet av landets räddningstjänster åker på ambulanslarm om patienten bedöms ha livshotande symptom och räddningstjänsten kan vara på plats före ambulansen. Denna typ av uppdrag benämns inom räddningstjänsten som i väntan på ambulans (IVPA). Det får endast ske i de fall ett avtal upprättats mellan räddningstjänsten och landstinget. Räddningstjänstens personal ger den vårdbehövande trygghet, och vid behov ges ett akut omhändertagande av patienten i väntan på att ambulanspersonalen anländer. Några räddningstjänster har dessutom

avtal med landstinget om att utföra vissa sjukvårdsåtgärder. En del räddningstjänstpersonal får efter särskild utbildning utföra behandling med syrgas och defibrillator.

Ibland behöver ambulanspersonal räddningstjänstens hjälp med att komma fram till patienten eller med att förflytta denne till ambulansen. Sådana uppdrag redovisas i insatsrapporten som hjälp till ambulans.

Andra uppdrag 2011

Drygt 19 500 andra uppdrag inrapporterades från räddningstjänsterna under 2011. I diagram 39 presenteras andelen insatser efter uppdragstyp som räddningstjänsten redovisat under annat uppdrag i insatsrapporten under 2011.

Vanligast är i väntan på ambulans som stod för över hälften av uppdragen. Därefter följde hjälp till ambulans som uppgick till tio procent av det totala antalet redovisade uppdrag och inbrottslarm som stod för nio procent.

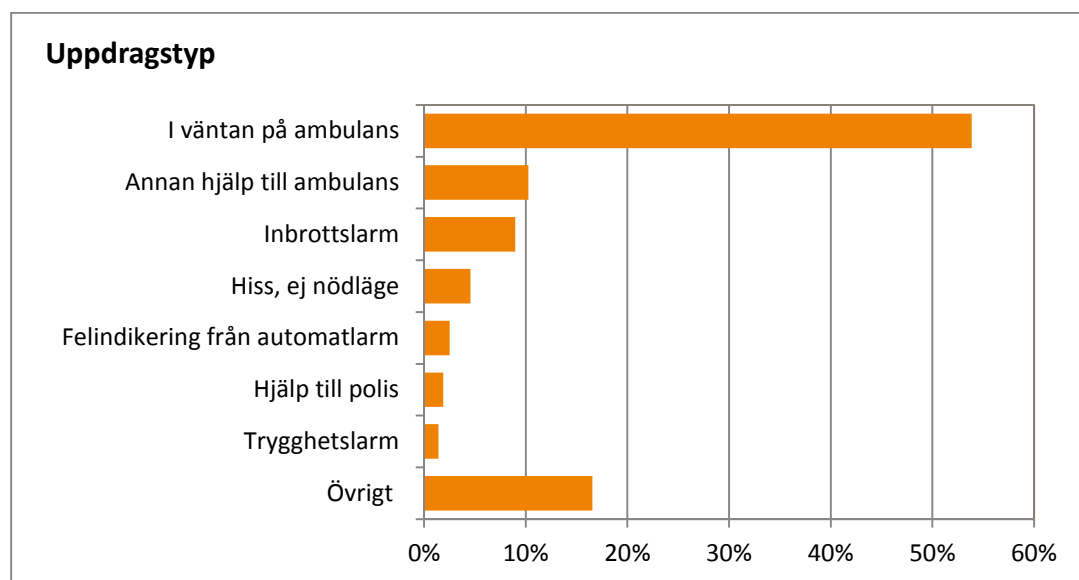

Diagram 39. Andel insatser till andra uppdrag, efter uppdragstyp, 2011.

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

I diagram 40 visas andelen personer under 2011 som erhållit första hjälpen-åtgärder samt vilka åtgärder som utförts. Syrgasbehandling och defibrillering är hälso- och sjukvårdsåtgärder som kräver personlig delegering av ansvarig läkare, medan övriga åtgärder räknas som första hjälpen. Den vanligaste åtgärden under 2011 var syrgasbehandling som utfördes vid 47 procent av fallen. Psykiskt stöd utfördes vid 27 procent och fri luftväg vid 16 procent.

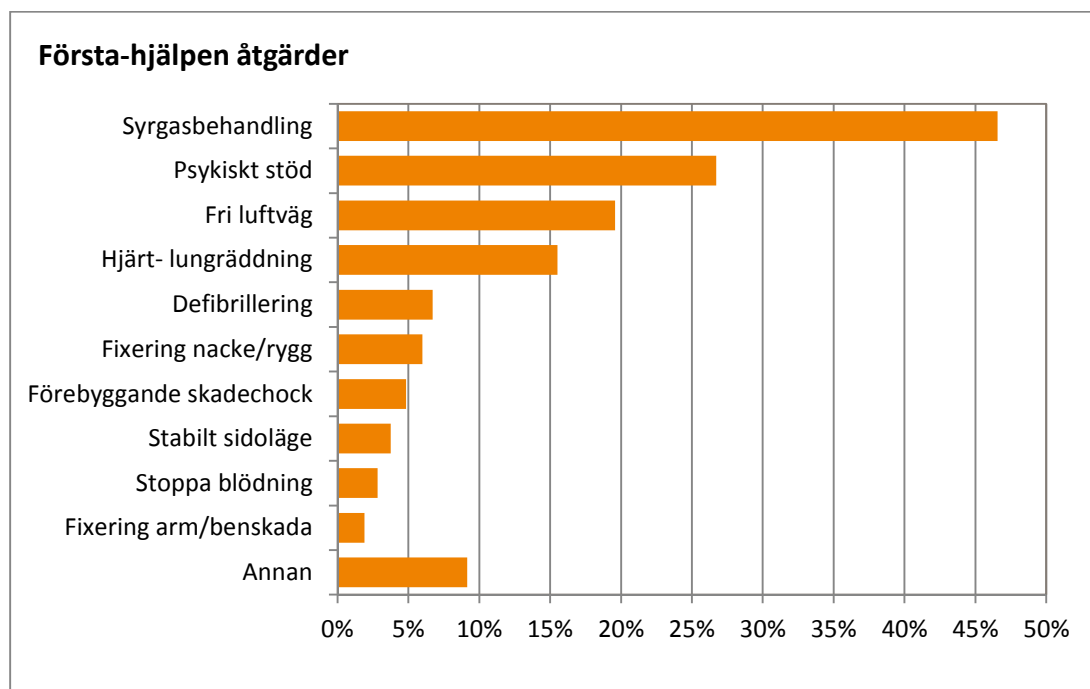

Diagram 40. Andelen personer som erhållit första hjälpen-åtgärder av räddningstjänsten per åtgärdstyp vid insatser till annat uppdrag, 2011. Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Statlig räddningstjänst

Statlig räddningstjänst omfattar fjäll-, flyg- och sjöräddningstjänst, efterforskning av försvunna personer i andra fall, miljöräddningstjänst till sjöss samt räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.

Ansvaret för att leda och samordna den statliga räddningstjänsten är fördelat mellan flera centrala myndigheter och länsstyrelserna. Sjöfartsverket ansvarar för flygräddning och sjöräddning. Kustbevakningen har hand om miljöräddning till sjöss och polisen om fjällräddning och efterforskning av personer i andra fall. Om det skulle inträffa en kärnteknisk olycka faller ansvaret för den statliga räddningstjänsten på länsstyrelserna.

Fjällräddning

Det är polisens ansvar att efterforska och rädda den som försvunnit inom fjällområden när det finns en allvarlig risk för personens hälsa eller liv. Polisen ansvar även för att rädda den som råkat ut för en olycka eller drabbats av sjukdom i fjällområden och som snabbt behöver vård. Fjällräddningen bygger till stor del på frivilliga fjällräddare som utbildas och utrustas av polisen för att kunna bistå människor som behöver hjälp ute i terrängen. Det är polismyndigheten i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län som ansvarar för fjällräddningen. Under 2011 genomfördes 135 fjällräddningsinsatser.

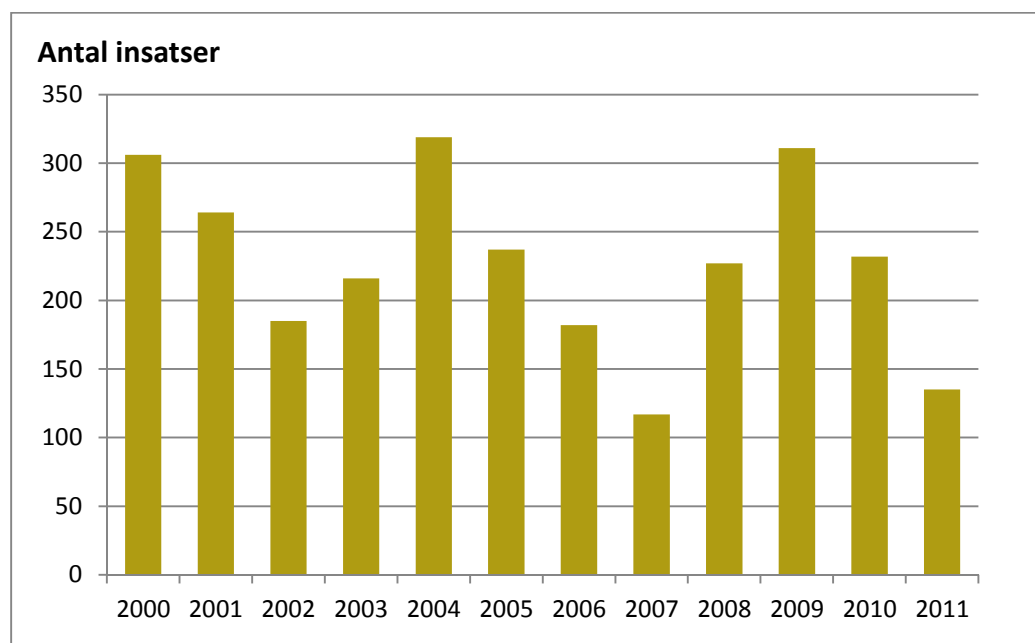

Diagram 41. Antal fjällräddningsinsatser, 2000-2011. Källa: Rikspolisstyrelsen.

Diagram 41 visar det totala antalet fjällräddningsinsatser som genomförts mellan 2000 och 2011. Omkring 60 procent av fjällräddningsinsatserna genomfördes på grund av sjukdom eller olycka

och resterande insatser till saknade personer. Siffror för 2007 och 2009 är mycket osäkra på grund av tekniska problem med polisens insamlingsystem.

Flygräddning

Sjöfartsverkets flygräddningscentral Aeronautical Rescue Coordination Centre, ARCC, har till uppgift att efterforska och lokalisera saknade luftfartyg samt att undsätta nödställda vid olyckor med luftfartyg till havs eller i Vänern, Vättern och Mälaren. Detta gäller både civila och militära luftfartyg. ARCC ansvarar också för de insatser mot skador som behövs när ett luftfartyg är skadat eller när fara hotar lufttrafiken.

Sverige ingår i ett internationellt satellitövervakningssystem, där alla svenska motordrivna flygplan (undantaget ultralätta) och helikoptrar ska vara utrustade med nödsändare så att en positionsbestämning kan göras vid nödläge. När ett saknat flygplan lokaliserats på land överlämnas ansvaret för räddningsinsatsen till kommunal räddningstjänst eller i fjällområde till polisens fjällräddning. Om det däremot havererat till havs, i kustvattnen eller i Vänern, Vättern och Mälaren ansvarar flygräddningen även för undsättningen.

Räddningsinsatser vid flyghaverier på land eller i vattendrag, kanaler, hamnar och i mindre insjöar än Vänern, Vättern och Mälaren redovisas som kommunal räddningstjänst under trafikolycka.

Under 2011 inkom 645 larm till flygräddningscentralen. Det innebar en liten minskning jämfört med 2010. I diagram 42 visas antal flygräddningsinsatser under perioden 2000-2011.

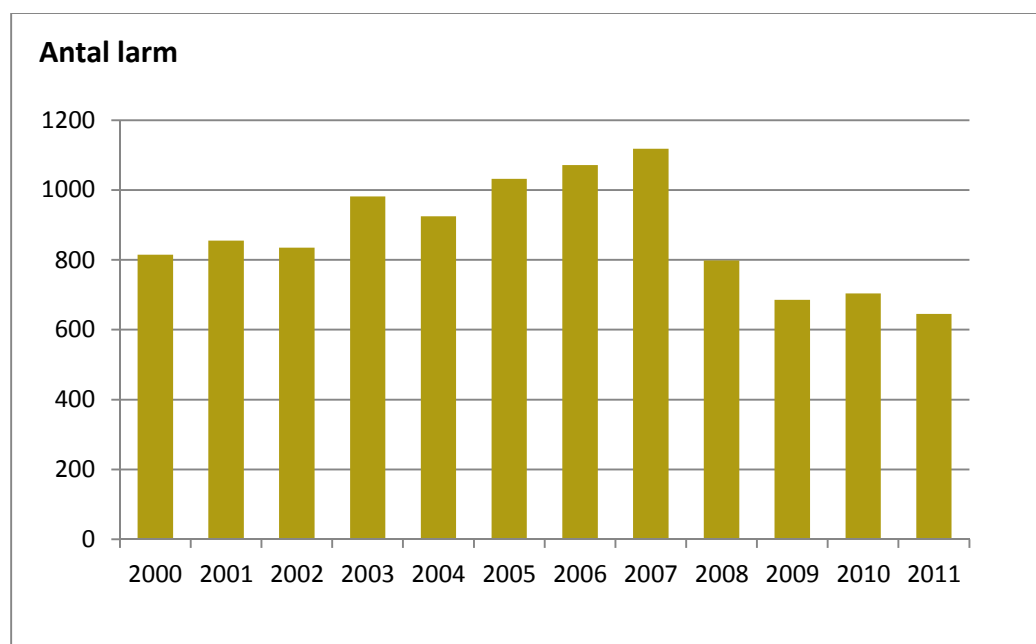

Diagram 42. Antal flygräddningslarm, 2000-2011. Källa: ARCC, Sjöfartsverket.

Merparten av de larm som inkommer är av typen varningslarm, nödsändare eller beror på att en färdplan inte avslutats. Endast ett fåtal larm beror på haveri. Under 2011 larmades ARCC till 49 insatser med haveri. I tabell 2 visas antalet inkomna larm efter larmtyp till ARCC för perioden 2001-2011.

Tabell 2. Antal flygräddningslarm efter larmtyp, 2001-2011. Källa: ARCC, Sjöfartsverket.

Larmtyp	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Haveri	56	45	40	55	52	54	62	57	46	40	49
Varningslarm	304	312	296	315	295	299	287	213	250	261	216
Ej avslutad färdplan	193	226	237	228	234	242	253	285	231	239	210
Nödsändare	231	201	338	300	354	439	458	181	122	135	129
Annan orsak	71	51	71	27	97	37	58	62	37	29	41
Totalt	855	835	982	925	1 032	1 071	1 118	798	686	704	645

Sjöräddning

Inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon, med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Vänern, Vättern och Mälaren, ska Sjöfartsverket svara för räddningstjänsten när någon har eller kan befaras ha hamnat i sjönöd, samt för sjuktransporter från fartyg. Sjöfartsverket använder, utöver sina egna fartyg, även resurser från till exempel kustbevakning, polis, kommunal räddningstjänst, samt från frivilligorganisationer som Frivilliga flygkåren och Sjöräddningssällskapet, SSRS.

Sjöfartsverket svarar för helikoptertjänster som är ett nationellt yttäckande system med en säkerställd tillgänglighet av räddningshelikopter inom 15 minuter dygnet runt under årets alla dagar. Tjänsterna tillhandahålls från Sundsvall för området Bottenhavet och Kusten, Stockholm för området Mälardalen och Ålandshav, Visby för Östersjön, Ronneby för Sydkusten och Göteborg för Västkusten och Vänern.

Sjöfartsverket kan, efter begäran från andra räddningstjänster, bistå med resurstöd där det bedöms som lämpligt. Tillsammans med Kustbevakningen har Sjöfartsverket RITS -avtal¹⁷ med kommunerna Stockholm, Göteborg, Gotland, Helsingborg, Karlskrona och Härnösand/Kramfors om insatsteam för livräddande insatser till sjöss.

Under 2011 genomfördes 1 030 sjöräddningsinsatser, vilket innebar en minskning med 70 insatser jämfört med 2010. Diagram 43 redovisar antal sjöräddningsinsatser per år mellan 2000 och 2011.

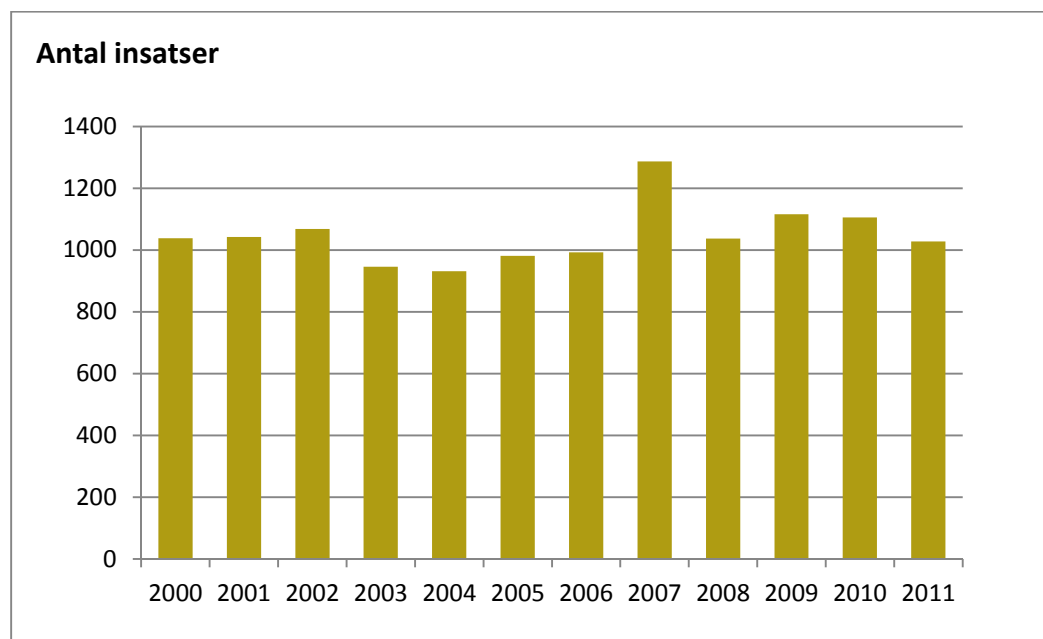

Diagram 43. Antal sjöräddningsinsatser, 2000-2011 Källa: Sjöfartsverket

¹⁷ RITS = Räddningstjänst till Sjöss.

Orsaken till sjöräddningsinsatser handlar i de flesta fall om haveri eller grundstötning som stod för 17 respektive 15 procent av insatserna. Vid elva procent var orsaken sjuktransport från fartyg. Vid sex procent av insatserna visade det sig att ingen olycka hade inträffat, vilket redovisas som NIL¹⁸ i tabellen. I tabell 3 redovisas sjöräddningsinsatser efter orsak.

Tabell 3. Antal sjöräddningsinsatser efter orsak, 2011. Källa: Sjöfartsverket.

Orsak	Antal
Maskinhaveri/propellerhaveri	175
Grundstötning	151
Sjuktransport från fartyg	115
Hårt väder/utsatt läge	54
Drivande båt/ föremål	53
Utebliven kontakt med land	48
Falskt/oavsiktligt	34
Brand	32
Kantring/Slagsida	26
Läckage	26
Rigghaveri	23
Osäker position	21
Sjunkande	20
Man över bord	16
Diverse i propellern	16
Isolycka	15
Bränslebrist	7
Roderhaveri	6
Kollision	5
Dykolycka	5
Annan orsak	37
NIL	63
Okänt	80
Totalt	1 028

I diagram 44 presenteras fördelningen av sjöräddningsinsatser efter objekt under 2011. 70 procent av alla sjöräddningsinsatser riktade sig till fritidsbåtar medan tio procent av insatserna gällde handelsfartyg. Sjøräddningsinsatser till personer motsvarade åtta procent.

18 NIL = Nödställd i land

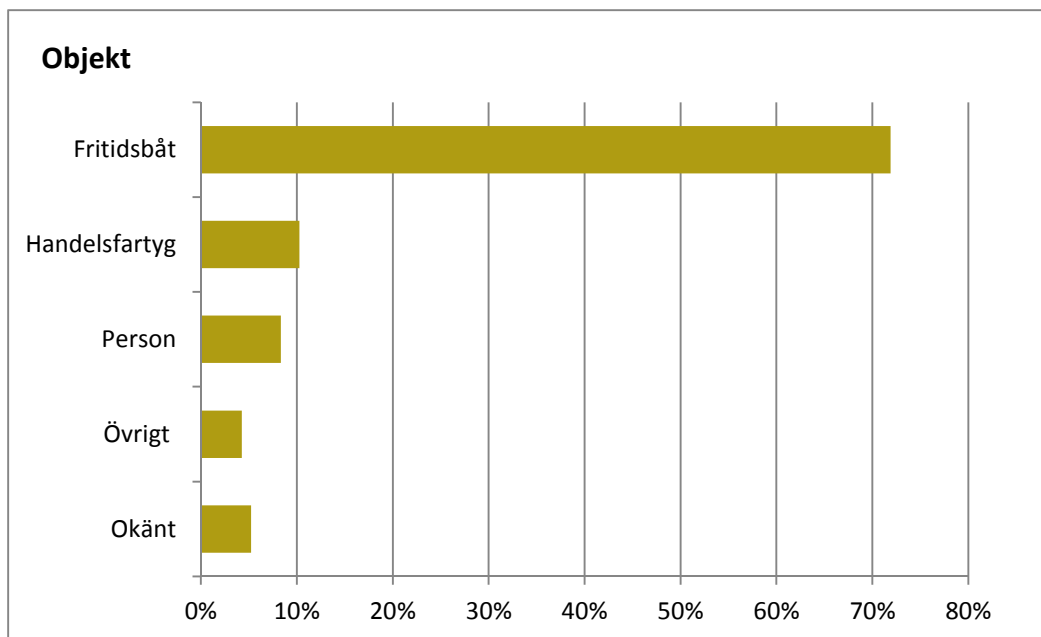

Diagram 44. Andel sjöräddningsinsatser efter objekt, 2011. Källa: Sjöfartsverket.

Generellt sett sker flest sjöräddningsinsatser under sommarmånaderna juni till augusti, när det är båtsäsong. Under 2011 skedde 55 procent av insatserna under sommarmånaderna med en tydlig topp i juli. I diagram 45 redovisas andelen sjöräddningsinsatser per månad under 2011.

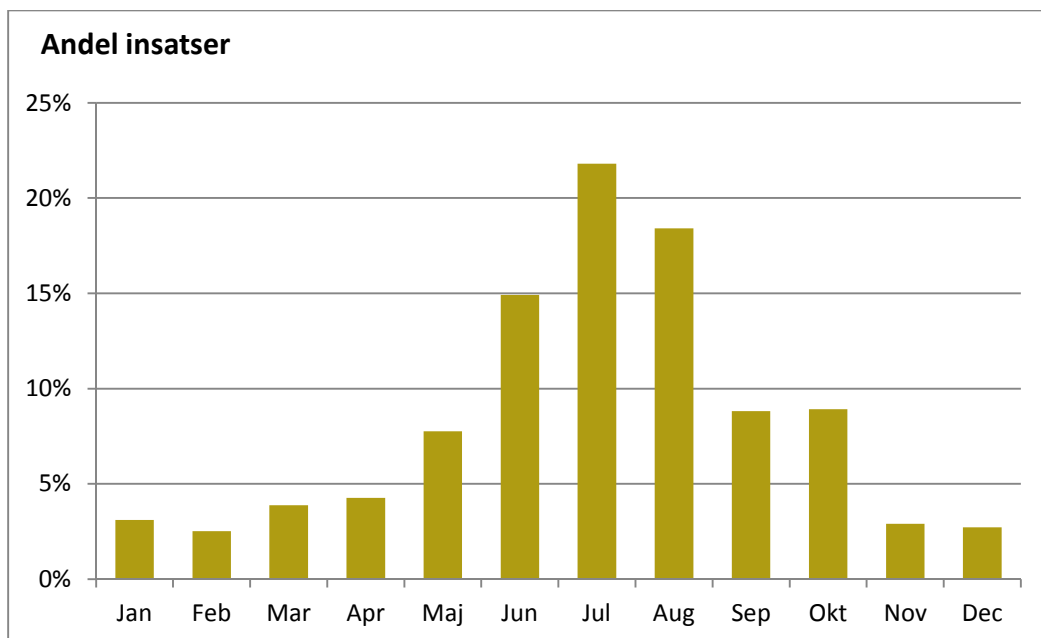

Diagram 45. Andel sjöräddningsinsatser per månad, 2011. Källa: Sjöfartsverket.

Inom sjöräddningens ansvarsområde rapporterades totalt 28 personer som omkomna eller saknade under 2011. Utav dessa återfanns 20 personer. Det genomsnittliga antalet döda och saknade för perioden 2001-2011 är 32 personer. I diagram 46 redovisas antal omkomna och saknade inom sjöräddningscentralens ansvarsområde perioden 2000-2011.

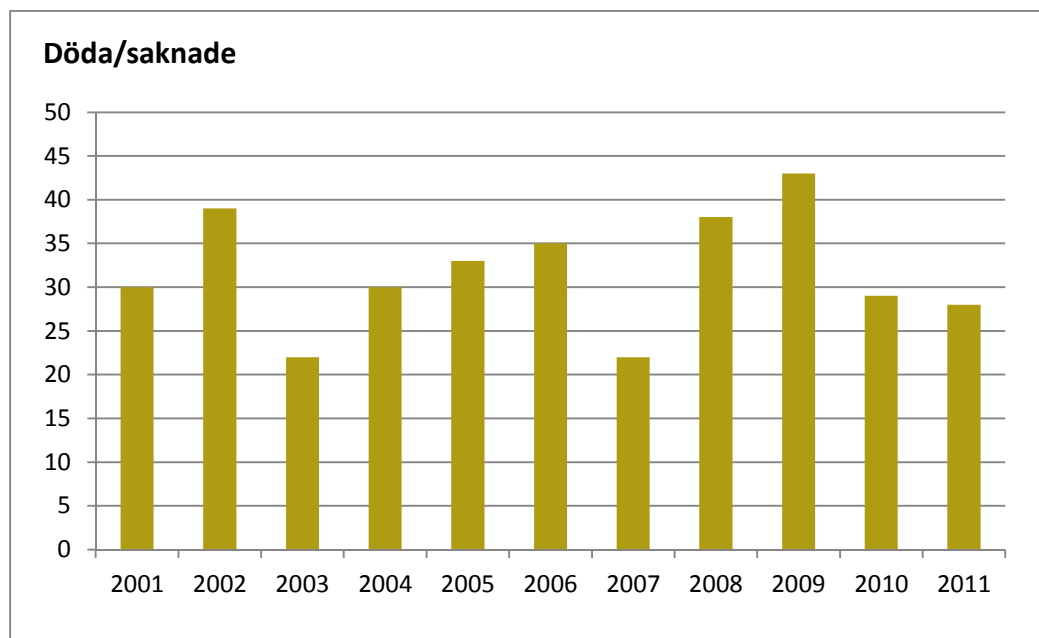

Diagram 46. Antal omkomna/saknade vid olyckor inom sjöräddningscentralens ansvarsområde, 2000-2011. Källa: Sjöfartsverket.

Efterforskning av personer i andra fall

Efterforskning av personer i andra fall än flyg-, fjäll- och sjöräddning är polisens ansvar. I tabell 4 redovisas en sammanställning av efterforskade personer per län. Under 2011 efterforskades personer vid totalt 187 tillfällen, varav flest i Jämtlands län.

Tabell 4. Antal efterforskningar av försvunna personer i andra fall, 2011.

Källa: Rikspolisstyrelsen.

Län	Antal
Blekinge	4
Dalarna	15
Gotland	2
Gävleborg	2
Halland	14
Jämtland	35
Jönköping	7
Kalmar	1
Kronoberg	10
Norrbottn	11
Skåne	6
Stockholm	17
Södermanland	1
Uppsala	12
Värmland	6
Västerbotten	2
Västernorrland	2
Västmanland	1
Västra Götaland	18
Örebro	21
Östergötland	0
Totalt	187

Miljöräddning till sjöss

Kustbevakningen ska, inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon, undantaget vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Väneren, Vättern och Mälaren, svara för räddningstjänst när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet. Dessutom håller Kustbevakningen beredskap för och medverkar i insatser vid sjö- och flygräddningstjänst.

Under 2011 har mängden konstaterade utsläpp ökat något jämfört med 2010, men samtidigt har den genomsnittliga volymen minskat och de flesta upptäckter har varit mycket små (5-50 liter) jämfört med tidigare år. Kustbevakningen har under året genomfört intensiv övervakning av svenskt havsområde vilket myndigheten bedömer har bidragit till att något fler utsläpp upptäckts och samtidigt inneburit en preventiv verkan mot större oljeutsläpp till havs.

De utsläpp som upptäckts till havs, och som inte härrört från de tidigare redovisade olyckorna, har varit på en sådan nivå att biologisk och ekonomisk påverkan minimeras.

I diagram 47 redovisas antalet konstaterade utsläpp av olja, 2000-2011. Utsläppen från fartygstrafiken har under 2011 ökat något i förhållande till 2010. Den stora skillnaden mellan antalet anmälda utsläpp och konstaterade utsläpp beror på att utsläppen vid kontroll ofta visar sig bestå av andra ämnen än mineralolja, som t.ex. alger, vegetabilisk olja eller andra ämnen.

Den största delen av de utsläpp som konstaterats har bedöms uppgå till maximalt tio liter. Dessa utsläpp upptäckts oftast i kustnära områden.

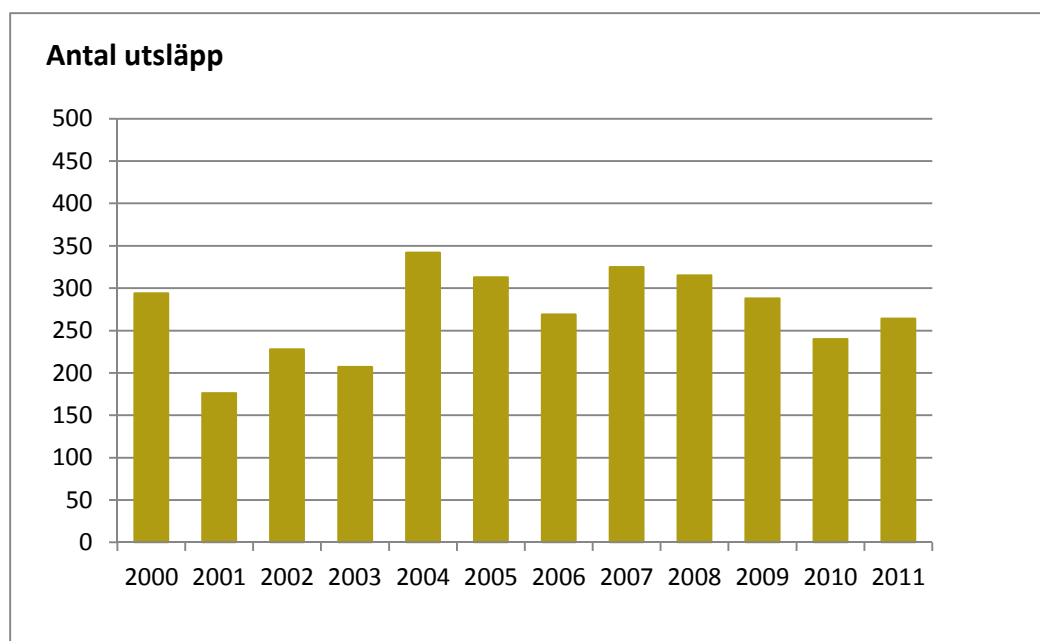

Diagram 47. Antal konstaterade utsläpp av olja, 2000-2011. Källa: Kustbevakningen.

